

Jaarverslag

2016

cvo groep

Stichting voor
Christelijk Voortgezet Onderwijs
Zuidoost-Utrecht
te Zeist

Inhoud

De inhoudsopgave is interactief. U kunt op de titel klikken om naar het gewenste onderdeel te gaan.

Voorwoord	03
CVO Groep	
• Bevoegd gezag	04
• Doelstelling CVO Groep	04
• Organisatie	04
• De scholen	04
• Geografisch voedingsgebied	05
De Medewerkers	06
De kwaliteit van het onderwijs	12
Speerpunten van de CVO Groep	14
Bericht van de Raad van Toezicht	16
Bericht van de Gemeenschappelijk Medezeggenschapsraad	18
De scholen	
• Christelijk College Zeist (CCZ)	19
• Christelijk Lyceum Zeist (CLZ)	22
• Seyster College (SC)	25
• Revis Lyceum Doorn (RLD)	27
• Revis Lyceum Wijk bij Duurstede (RLW)	29
• EOA-school Overberg (EOA)	32
Wij werken samen met	36
Good Governance	37
Maatschappelijk en politieke ontwikkelingen	38
Financiën	40
Toekomstige ontwikkelingen	42
Tenslotte	44

Voorwoord

Hierbij presenteer ik het jaarverslag en de jaarrekening 2016 van de CVO Groep Zuidoost Utrecht.

Hierin doen wij verslag over de prestaties van de CVO Groep op diverse terreinen.

Naast onze 'core business' (het geven van onderwijs), zijn wij op allerlei andere terreinen actief.

Op het gebied van onderwijshuisvesting, ICT, personeelsbeleid, governance en goed bestuur. En, uiteraard, op het gebied van financiën, in het streven de huidige goede financiële positie van de scholengroep ook de komende jaren te kunnen handhaven.

De daling van het aantal leerlingen in het basisonderwijs ('de krimp') in onze regio Zuidoost Utrecht is nog niet echt zichtbaar in de leerlingenaantallen van onze VO-scholen.

Maar dat is een kwestie van tijd. Het vraagt van onze organisatie het vermogen om zich aan te passen aan die gewijzigde omstandigheden. Niet alleen op de scholen, maar ook op het Centraal Bureau van de scholengroep.

Het jaar 2016 heeft laten zien dat we als scholengroep tot veel in staat zijn. Ik wil op deze plaats dan ook iedereen bedanken die daar een bijdrage aan heeft geleverd. Zowel binnen als buiten de scholengroep.

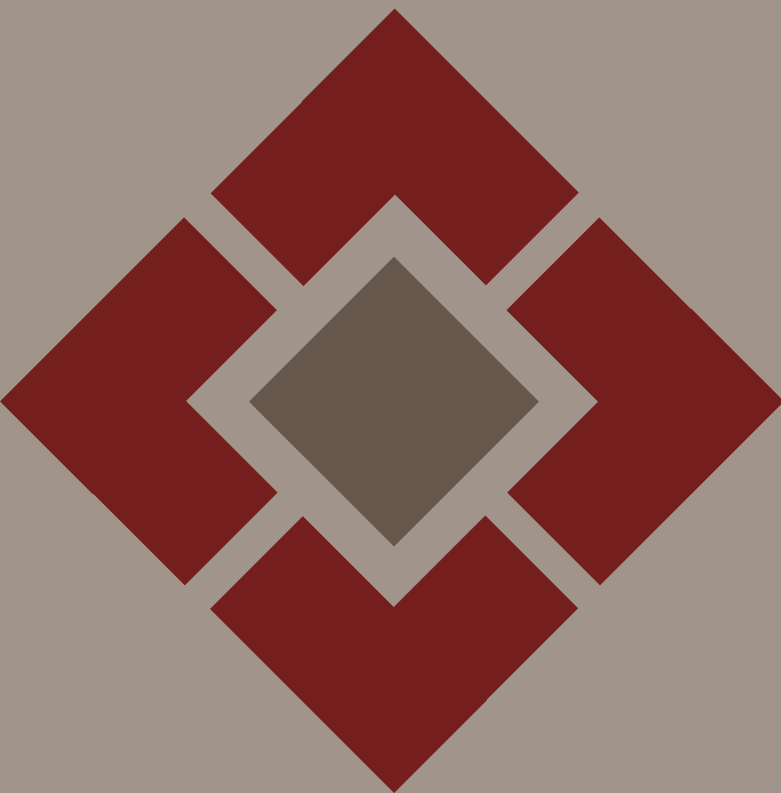
Want als onderwijsorganisaties kunnen wij niet zonder onze belangrijke samenwerkingspartners: de gemeenten, de collega-scholen in de regio, de (jeugd)zorgorganisaties, stage-bedrijven en het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs.

Stan Poels

bestuurder CVO Groep
s.poels@cvog.nl

De CVO Groep

Bevoegd gezag

De CVO Groep is een stichting. De statutaire naam van de stichting is 'Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs voor Zuidoost-Utrecht'. De stichting is opgericht in 1996. De statuten van de stichting zijn het laatst gewijzigd op 23 juni 2010. Het door OCW toegekende bevoegd gezagnummer van de CVO Groep is 40132.

Doelstelling CVO Groep

De Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs voor Zuidoost-Utrecht, afgekort tot CVO Groep, beheert zes scholen voor voortgezet onderwijs in de gemeenten Zeist, Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede.

Het doel van de stichting is het oprichten en in stand houden van scholen voor algemeen christelijk voortgezet onderwijs in de regio Zuidoost-Utrecht. Met de term 'algemeen christelijk' wil de stichting recht doen aan de diverse stromingen binnen het christendom.

Organisatie

Elke school staat onder leiding van een rector of directeur. Administratief functioneren de scholen onder twee Basis Registratie Instellingen Nummers, afgekort brin-s: 02VR en 26HY. Voor vijf scholen is daarnaast door de overheid een vestigingsnummer toegekend, dat wordt toegevoegd aan het brin.

De scholen

In 2016 kenden deze scholen in totaal 4.348 leerlingen. In 2015 bedroeg het aantal leerlingen 4.567. Een daling van 219 leerlingen, voor een groot deel veroorzaakt door de EOA-school. In de tabel op de volgende pagina is een overzicht van het aantal leerlingen per 1 oktober 2015 en 1 oktober 2016 opgenomen. Tevens is het aantal VAVO leerlingen opgenomen.

Leerlingenaantallen (teldatum 1-10-2016)

School	Brinnr.	2016	2015	2014
		Totaal	Totaal	Totaal
Christelijk College Zeist (CCZ)	02VR-02	377	331	303
Christelijk Lyceum Zeist (CLZ)	02VR-00	1.372 (1)	1.391 (1)	1.361 (1)
Seyster College (SC)	26HY	218	215	124
Revis Lyceum Doorn (RLD)	02VR-03	1.502	1.533 (1)	1.475
Revis Lyceum Wijk bij Duurstede (RLW)	02VR-05	826	880	925
EOA-school Overberg	02VR-07	50	217	95
Totaal		4.348 (1)	4.567 (2)	4.283 (1)

(1) = vavo leerling

Het opleidingsaanbod van de scholen varieert van praktijkonderwijs tot en met tweetalig gymnasium. In onderstaand schema is een overzicht van het opleidingsaanbod per school opgenomen.

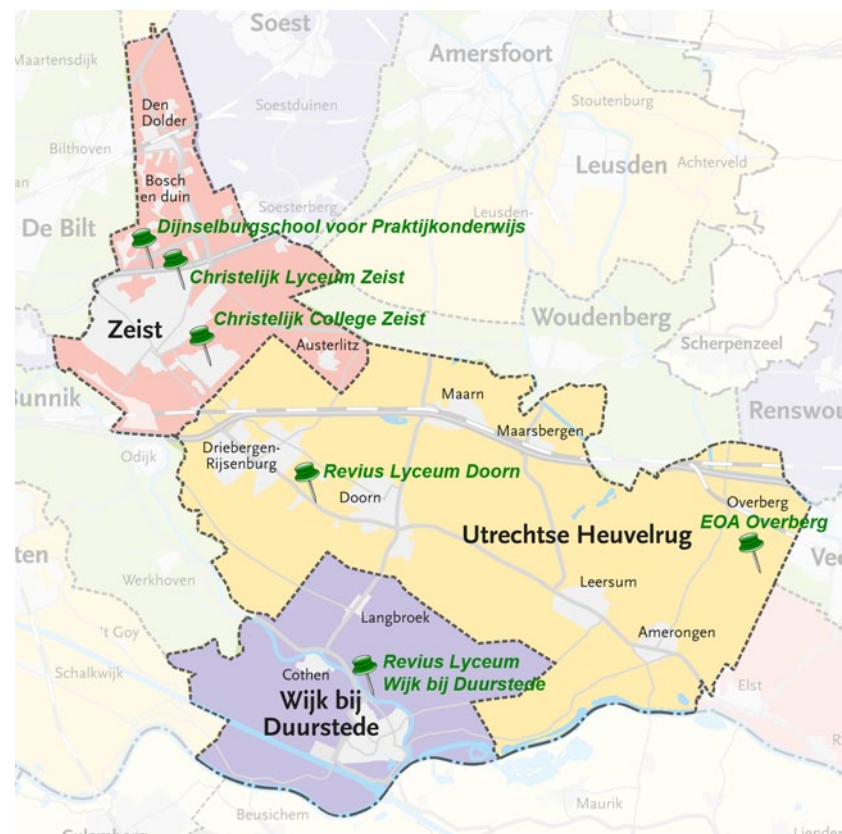
Opleidingsaanbod

	CCZ	CLZ	SC	RLD	RLW	EOA
Praktijkonderwijs			x			
Leerwegondersteunend onderwijs	x				x *	
Vmbo basisberoepsgerichte leerweg	x				x *	x *
Vmbo kaderberoepsgerichte leerweg	x				x *	
Vmbo theoretische leerweg		x		x	x	
Havo		x		x	x	
Atheneum		x		x	x *	
Tweetalig atheneum		x		x	x *	
Gymnasium (tweetalig)		x		x	x *	

* alleen onderbouw

Geografisch voedingsgebied

Op onderstaand kaartje staat weergegeven waar de scholen van de CVO Groep zich bevinden: Zeist, Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede. Het voedingsgebied, de plaatsen waar de leerlingen vandaan komen, is groter dan deze drie gemeenten, daar er ook leerlingen uit de randgemeenten naar scholen van de CVO Groep komen. Dit geldt met name voor onze scholen in Zeist. Naar deze scholen komen leerlingen uit De Bilt, Soest en Bunnik.

De Medewerkers

Aantal medewerkers

De personele bezetting was op 31 december 2016 als volgt:

2016	OP		OOP		Directie		Totaal	
	mede- werkers	fte	mede- werkers	fte	mede- werkers	fte	mede- werkers	fte
02VR	320	242,24	111	78,76	20	18,93	451	339,93
26HY	26	20,00	15	12,60	2	1,50	44	34,09
Totaal	346	262,23	126	91,36	22	20,43	494	374,02
Gemiddelde wtf	0,76		0,73		0,93		0,76	
2015	OP		OOP		Directie		Totaal	
02VR	294		110		27		431	
26HY	29		14		3		46	
Totaal	323		124		30		477	
Gemiddelde wtf	0,80		0,70		0,76		0,77	
2014	OP		OOP		Directie		Totaal	
02VR	310	234,96	109	76,06	28	26,36	447	337,38
26HY	15	9,80	8	5,70	3	1,70	26	17,20
Totaal	325	244,76	117	81,76	31	28,06	473	354,58
Gemiddelde wtf	0,75		0,70		0,91		0,75	

Verklaring:

OP = onderwijs gevend personeel

OOP = onderwijs ondersteunend personeel

Directie = bestuurder, directie scholen, leden Raad van Toezicht, alsmede voorzitter en directeur Samenwerkingsverband

02VR = CLZ, CCZ, Revis Lyceum Doorn, Revis Lyceum Wijk bij Duurstede, EOA Overberg en Centraal Bureau

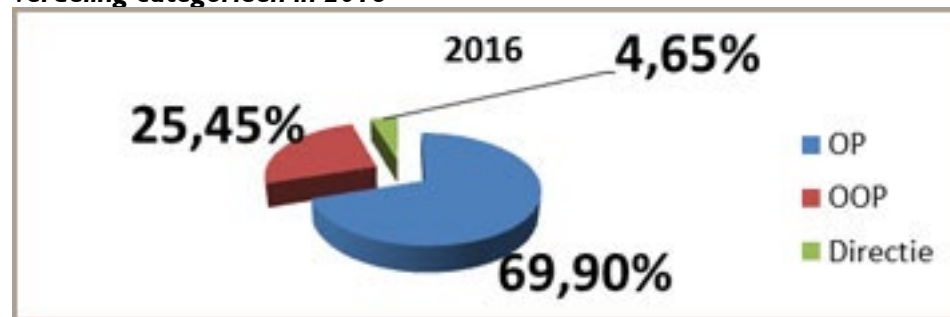
26HY = Seyster College

In aantallen is sprake van een stijging van het aantal medewerkers ten opzichte van 2015 (van 477 naar 494 medewerkers). De gemiddelde werktijdfactor (wtf) is in 2016 nagenoeg gelijk gebleven aan 2015 (0,76 tegen 0,77 in 2015). Het aantal docenten is gestegen van 323 in 2015 naar 346 in 2016. Uitgedrukt in de werktijdfactor is sprake van een stijging van ongeveer 2,5 fte. Dat heeft tot gevolg dat de gemiddelde werktijdfactor voor de docenten iets gedaald is, van 0,80 naar 0,76 fte.

Bij het OOP zien we getalsmatig een kleine toename en in fte's een toename van bijna 5 fte. Daardoor is de gemiddelde werktijdfactor voor het OOP van 0,70 gestegen naar 0,73 fte.

Bij de Directie is een afname van het aantal medewerkers te zien. Dit wordt deels veroorzaakt door het gegeven dat in 2016 de leden van de Raad van Toezicht en de voorzitter van het Samenwerkingsverband (in totaal 5 personen voor deze telling) niet meer meegerekend zijn, zowel in aantallen als in fte's.

Verdeling categorieën in 2016

Ieder (school)jaar is sprake van een relatief grote wisseling in het personeelsbestand. Medewerkers zijn op tijdelijke basis werkzaam om te voorzien in tijdelijke knelpunten (extra klassen, ziektevervanging, zwangerschapsvervanging, vervanging op andere gronden). Ook moet in sommige gevallen geconstateerd worden dat er sprake is van onvoldoende functioneren, of dat de (wederzijdse) verwachtingen over de nieuwe baan toch niet met elkaar in overeenstemming bleken te zijn. Daarnaast kunnen individuele beslissingen de oorzaak zijn van een vertrek (verhuizing, vervroegde uittreding of pensioen).

In totaal zijn 65 nieuwe medewerkers in het kalenderjaar 2016 in dienst gekomen van de CVO Groep. Er zijn 54 medewerkers uit dienst gegaan. In 2015 lag het aantal nieuwe medewerkers hoger vanwege de overkomst van 18 medewerkers van het voormalige Prakticum Praktijkonderwijs.

In- en uitstroom 2016

2016	OP		OOP		Directie		Totaal 2016		Totaal 2015	
	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte
instroom	52	30,22	10	6,11	3	2,50	65	38,83	88	61,37
uitstroom	43	27,15	8	5,33	3	2,90	54	35,38	74	43,51

De man /vrouw verhouding

Sinds 2013 is het aantal vrouwen binnen de CVO Groep toegenomen. Ten opzichte van 2015 is de verdeling nagenoeg gelijk gebleven in 2016. Op 31 december 2016 bestond de populatie voor 57,58% uit vrouwen en voor 42,42% uit mannen. Binnen de categorie OP is het aandeel mannen iets gestegen ten opzichte van 2015. Dit lag op 31 december 2016 op 41,04%, tegen 39,94% in 2015.

In de categorie OOP is de verhouding nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2015. In 2015 was 56,45% vrouw, op 31 december 2016 is sprake van 56,35% vrouwen in deze categorie.

Het aandeel vrouwen in de categorie directie is op 31 december 2016 gestegen ten opzichte van 2015, van 36,67% naar 43,48%. Dit heeft op zich niet te maken met de toename van het aantal vrouwen, maar met de andere telling (leden Raad van Toezicht en voorzitter Samenwerkingsverband worden nu buiten beschouwing gelaten).

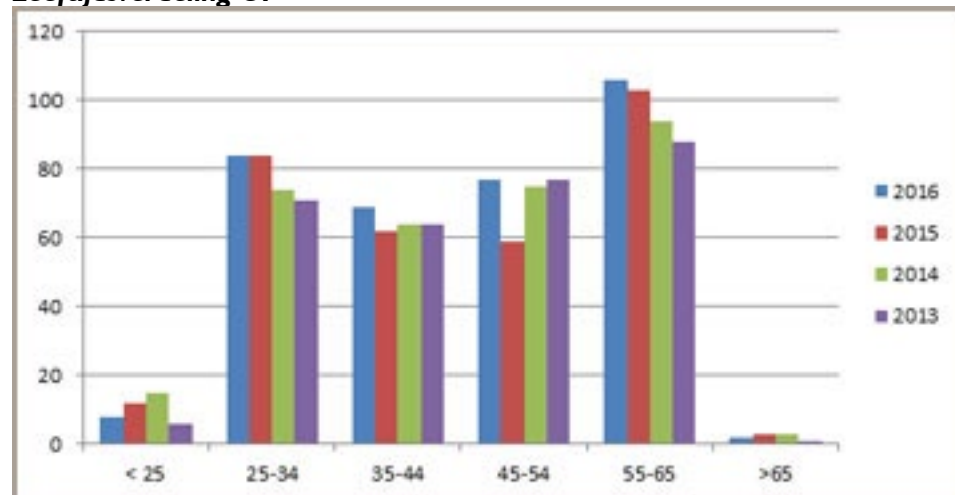
Leeftijdsverdeling

Het aandeel 45+ medewerkers is – ondanks het opschuiven van de AOW-leeftijd – in 2016 nagenoeg gelijk gebleven aan 2015. In 2016 bestaat 61,01% van de populatie uit medewerkers van 45 jaar en ouder. In 2015 was dit 60,80%.

Docenten naar leeftijd

De grootste groep medewerkers wordt gevormd door de categorie docenten. Ten opzichte van 2015 is de stijging van het aantal docenten in de categorie 45-54 jaar opvallend. Ook is sprake van een stijging in de leeftijdsgroep van 35-44 jaar. Het aandeel docenten in de leeftijdsgroep van 25-34 is stabiel gebleven. Een daling is te zien in de leeftijdscategorie onder de 25 jaar. Een kleine toename in de leeftijdsgroep van 55-65 jaar en een daling in de leeftijdsgroep boven de 65 jaar.

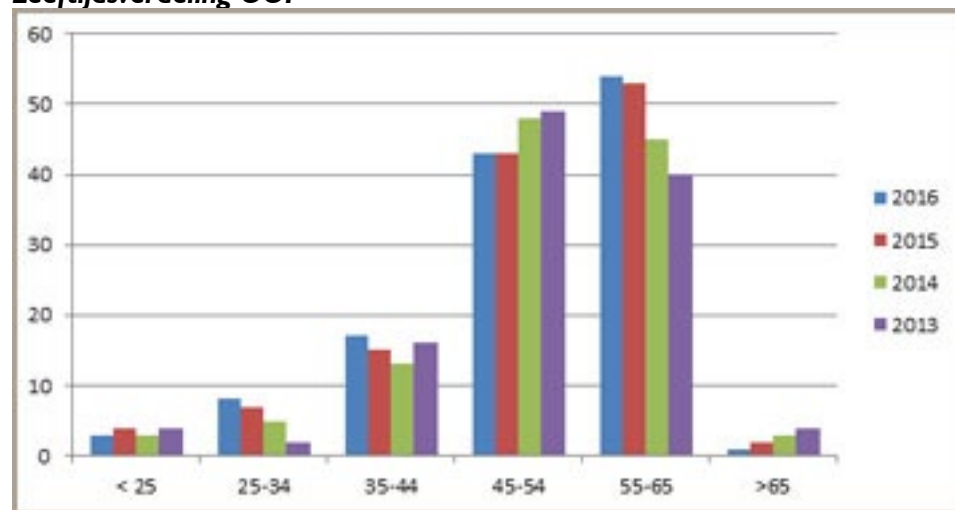
Leeftijdsverdeling OP

OOP naar leeftijd

Het aantal OOP-ers in de leeftijdsgroep 55-65 jaar is opnieuw gestegen. De leeftijdsgroep 45-54 jaar is gelijk gebleven ten opzichte van 2015. In de leeftijdsgroepen daaronder is – ten opzichte van 2015 – sprake van een toename, met uitzondering van de categorie onder de 25 jaar. Het aandeel 65+ medewerkers is verder afgenomen in 2016.

Leeftijdsverdeling OOP

Funcziemix

In het verslagjaar 2014 werd de invoering van de funcziemix vooral gekleurd door de LD benoemingen die op basis van het entreerecht dienden plaats te vinden. Door deze LD benoemingen werd op 1 oktober 2014 voldaan aan de funcziemixwaarde. Door personele wisselingen gedurende de schooljaren 2014-2015 en 2015-2016 wijzigde dit beeld zich. Ondanks interne sollicitatierondes is het in het verslagjaar 2016 wederom niet gelukt om de streefwaarden te realiseren. Wel is een stijging ten opzichte van 2015 waarneembaar. Op 31 december 2015 bedroeg de funcziemixwaarde voor de 02VR scholen 96,09. Op 31 december 2016 was deze waarde 100,01. De stijging is met name veroorzaakt door een toename in de LC categorie (op 31 december 2016 38,94% tegen 31,45% op 31 december 2015). De te realiseren waarde voor de 02VR scholen is 107.

Voor het Seyster College is ook een toename te zien in 2016 ten opzichte van 2015. De te realiseren streefwaarde is 70. Op 31 december 2015 was hiervan een waarde van 39,29 gerealiseerd. Op 31 december 2016 is dit gestegen naar 51,42. De toename komt hier geheel voor rekening van de LC functies (omdat binnen het Praktijkonderwijs (nog) geen LD functies voorkomen). Op 31 december 2015 was sprake van 39,29% LC functies, op 31 december 2016 was dit percentage gestegen naar 51,42%.

Ziekteverzuim

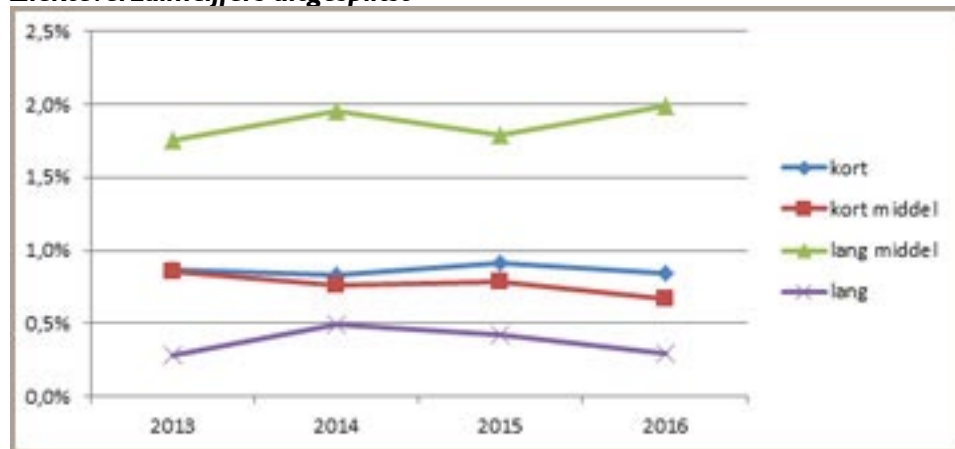
Het ziekteverzuimpercentage heeft in 2016 net als in 2015 onder de 4% gelegen. Ten opzichte van 2015 is sprake van een kleine daling. Het ziekteverzuimcijfer ligt nog wel onder het door het CBS gehanteerde cijfer voor het onderwijsveld (4,1%). Dat cijfer is het gemiddelde van de eerste drie kwartalen van 2016.

Het ziekteverzuim wordt onderscheiden in:

- kort verzuim (0 tot 8 dagen)
- kort middel verzuim (8 tot 43 dagen)
- lang middel verzuim (43 tot 366 dagen)
- lang verzuim (vanaf 366 dagen)

In de grafiek op de volgende pagina is het verloop in de laatste vier jaar te zien. Het kort, kort middel en lang verzuim dalen ten opzichte van 2015, het lang verzuim stijgt ten opzichte van 2015.

Ziekteverzuimcijfers uitgesplitst

Gratificaties

In het verslagjaar 2016 is aan vijf medewerkers een gratificatie wegens bijzondere arbeidsprestaties toegekend.

Scholingskosten

De totale uitgaven voor scholing zijn in 2016 iets lager geweest dan in 2015. Daarbij wordt onder scholingsuitgaven verstaan alle directe kosten die met een scholing/cursus gemoeid zijn (inschrijfgeld, boekengeld, examenkosten, reiskosten). Indirecte kosten (afwezigheid) wordt niet tot scholingskosten gerekend. In alle overzichten worden de kosten die gemoeid zijn met de BHV-scholing buiten beschouwing gelaten.

Het gemiddelde bedrag dat per fte aan scholing is uitgegeven is in 2016 ook iets gedaald ten opzichte van 2015. Bij de berekening is uitgegaan van het gemiddelde aantal fte's in een kalenderjaar. Die gemiddelden wijken af van de presentatie van de bezettingscijfers per 31 december elders in dit verslag.

Totale scholingsuitgaven exclusief BHV		
	totaal bedrag	per fte
2014	€ 262.491	€ 765,96
2015	€ 339.931	€ 940,57
2016	€ 336.883	€ 893,23

Per school ziet het beeld er over 2014, 2015 en 2016 als volgt uit:

Totale scholingsuitgaven per school			
	2014	2015	2016
CCZ	€ 19.193	€ 39.583	€ 51.891
CLZ	€ 82.084	€ 86.152	€ 97.311
RLD	€ 86.461	€ 125.551	€ 90.715
RLW	€ 37.697	€ 39.003	€ 48.091
SC	€ 21.860	€ 22.250	€ 33.778
CB *)	€ 15.196	€ 27.065	€ 15.098
Overberg	--	€ 327	-
GMR	-	-	-
Totaal	€ 262.491	€ 339.931	€ 336.883

*) incl. kosten GMR en centrale trainingen

Per fte per school levert dat het volgende beeld op:

Scholingsuitgaven per school per fte			
	2014	2015	2016
CCZ	€ 601,86	€ 1.124,19	€ 1.323,07
CLZ	€ 825,47	€ 854,00	€ 960,05
RLD	€ 811,01	€ 1.143,04	€ 794,98
RLW	€ 522,04	€ 521,49	€ 684,67
SC	€ 1.171,65	€ 911,16	€ 967,84
CB	€ 994,48	€ 1.696,89	€ 884,96
Overberg	--	-	-

In de cao-vo is opgenomen dat per fte voor docenten op jaarbasis € 600,-- beschikbaar is voor scholingsactiviteiten en voor een OOP-er en directielid € 500,--. Tevens is in de cao-vo aangegeven dat jaarlijks 10% van de personele lumpsum besteed wordt aan deskundigheidsbevordering en professionaliseringsactiviteiten in tijd en geld. De personele lumpsum bedraagt ruim 25 miljoen euro. 10% zou neerkomen op € 250.000 op jaarbasis. Op jaarbasis wordt binnen de CVO Groep exclusief benodigde tijd ruim € 337.000 euro voor deskundigheidsbevordering en professionalisering benut.

Zaken van belang op het gebied van personeelszaken

a. Overdracht praktijkschool 'Practicum' aan de CVO Groep

In 2014 is een onderzoek geweest naar de toekomst van het praktijkonderwijs in de regio Zuidoost Utrecht. Dit onderzoek heeft er in geresulteerd dat (na een traject van een fusietoets door het Ministerie van OCW) het groene licht is gegeven aan een fusie per 1 augustus 2015 tussen de praktijkschool 'Practicum', onderdeel van Wereldkidz en de Dijnseburgschool, onderdeel van de CVO Groep. In september 2015 is de nieuwe naam voor deze school onthuld en vanaf die tijd gaat het praktijkonderwijs verder onder de naam Seyster College.

Eind 2016 is middels een enquête onder alle medewerkers gepeild hoe men het fusieproces heeft ervaren. In algemene zin overheerst de tevredenheid. Uit de enquête is een aantal actiepunten voortgekomen die de komende periode worden opgepakt.

b. Nieuwe cao-vo 2016-2017

Na een aantal 'onrustige jaren' waarin behoorlijke ingrijpende zaken aan de orde zijn gekomen (waaronder het afschaffen van de BAPO en het introduceren van een Persoonsgebonden Budget) is de cao 2016-2017 een logische voortzetting van die van 2015-2016. Nieuw zijn een salarisverhoging en een uitbreiding van de mogelijkheden om dat Persoonsgebonden Budget in te zetten c.q. te gebruiken.

c. Taakbeleid en duurzame inzetbaarheid

In het kader van het zogenaamde 'Transitieplan' (komt voort uit de vorige cao 2015-2016) is een interne werkgroep al geruime tijd bezig met het meer ruimte geven aan de docenten binnen het taakbeleid. Om de docenten meer gebruik te laten maken van hun professionele ruimte. Het huidige taakbeleid is daarvoor niet geschikt doordat veel taken vastliggen in vastgestelde uren en doordat die taken worden toebedeeld vanuit het MT van de school. Dit toebedelen gebeurt weliswaar in gesprek met de docent, maar daarmee hebben de docenten nog geen eigenaarschap betreffende die taak. Gezocht wordt naar een modus waarbij taken op scholen meer in onderling overleg worden vastgesteld en toebedeeld. Het taakbeleid wordt daarmee veel minder strak, het bestaat alleen nog uit kaders welke door de cao zijn bepaald.

Voordat een dergelijk taakbeleid wordt ontwikkeld, wordt begin 2017 eerst onder de docenten gepeild welke mening er leeft. Daartoe wordt een korte enquête gehouden onder de docenten. In die enquête worden naast vragen over het taakbeleid ook vragen gesteld over duurzame inzetbaarheid. De duurzame inzetbaarheid wordt namelijk ook een onderdeel van het nieuwe taakbeleid. Dit moet in 2017 tot nieuwe voorstellen leiden.

d. Invoering Self-Service

In 2016 is de zogenaamde 'Self Service' ingevoerd voor onze medewerkers. Via deze digitale dienst beschikt elke medewerker over een eigen pagina binnen ons Personeel- en Salarissysteem. Hierdoor zijn b.v. het personeelsdossier van de medewerker en zijn/haar salarisstroken zichtbaar. Ook kan de medewerker op deze wijze eenvoudige mutaties doorgeven en declaraties indienen. In de loop der tijd zal het aantal gebruiksmogelijkheden uitgebreid worden.

e. Functiemix

De functiemix is een onderdeel van het Convenant Leerkracht uit 2008, niet van de cao-vo. Om het vak van docent aantrekkelijker te maken is afgesproken dat docenten de komende jaren vaker door kunnen stromen naar de docentenschalen LC en LD daar waar, tot dusverre als 'basisfunctie' de (lager gesalarieerde) LB-functie van toepassing was.

Door mutaties in ons personeelsbestand zijn we er in 2016 niet in geslaagd de doelstellingen van het Convenant te halen. In 2017 zal een inhaalslag moeten worden gemaakt.

f. Ontwikkeling van de pensioenpremie

Er is momenteel veel onduidelijkheid over de ontwikkeling van de pensioenpremie van onze werknemers. Mede door de sterk gedaalde rente is het rendement op de beleggingen van pensioenfondsen flink gedaald. Een van de manieren om dit tegemoet te treden is het verhogen van de pensioenpremie die door de werknemers en de werkgever moet worden betaald.

Een stijging van de premie betekent voor de CVO Groep als werkgever een stijging van de personeelslasten. Als die stijging niet gecompenseerd wordt door een hogere Rijkbijdrage is er direct sprake van een fors financieel nadeel waar binnen de begroting een oplossing voor moet worden gevonden. De premiestijging voor 2017 wordt overigens geheel door de Rijksoverheid gecompenseerd

g. De nieuwe school in het Asielzoekerscentrum (AZC) Overberg

Op verzoek van de wethouder Onderwijs is de CVO Groep op 15 september 2014 gestart met een zogenaamde EOA-school (Eerste Opvang van Asielzoekers) in het AZC Overberg. Het gaat om leerplichtige jongeren in de leeftijd van 14 tot en met 18 jaar, met een veelheid aan nationaliteiten.

Zij verblijven maximaal 3 tot 5 maanden in deze locatie. Het onderwijs is hier op afgestemd, met veel aandacht voor Nederlands en sociale vaardigheden. De school is gestart met 95 leerlingen, in 2015 gegroeid naar ruim 200 leerlingen en in 2016 weer gedaald naar ongeveer 80 leerlingen

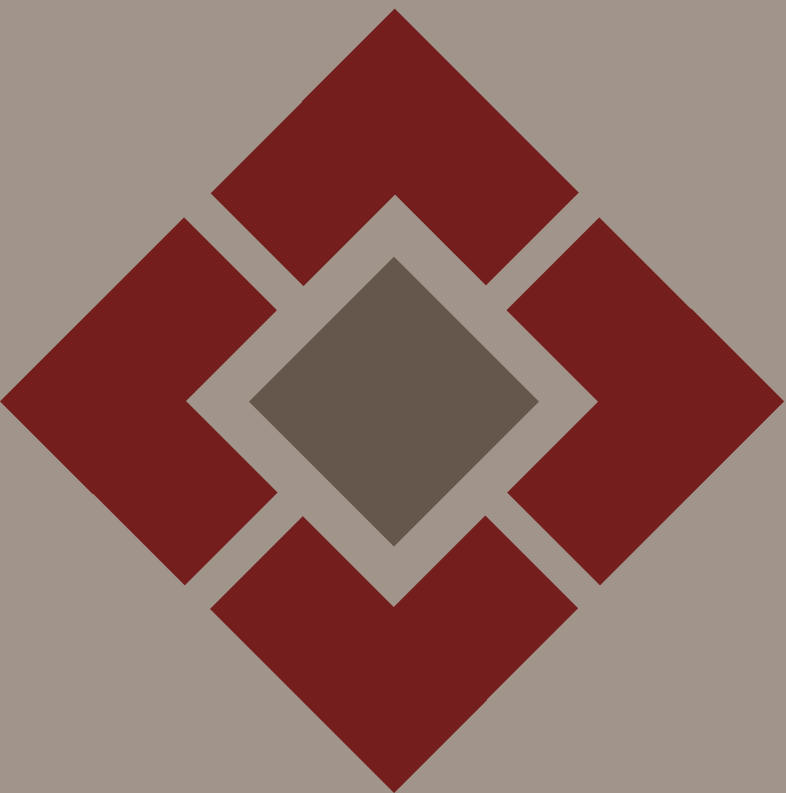
Vanwege de noodzaak om de school snel te laten starten is er voor gekozen om het overgrote deel van de docenten in te huren bij de Calder Groep en specifiek bij het onderdeel Capabel Onderwijs Groep.

Het is de ambitie van de CVO Groep om zo snel mogelijk 'eigen' personeel in te zetten in deze school en de extern inhuur dus te beperken. Maar zolang er geen zicht is op een langdurig bestaan van deze school (en dat is er momenteel niet) handhaven wij de huidige externe inhuur waarbij wij zelf de lessen lichamelijke opvoeding en de creatieve vakken verzorgen en Capabel Onderwijs Groep de overige vakken.

De school staat er voorlopig voor maximaal vijf jaar, gekoppeld aan de bestuurs-overeenkomst van de gemeente Utrechtse Heuvelrug met het Centraal Orgaan Asielzoekers (COA). Recent hebben wij de zekerheid gekregen van de COA dat de school in 2017 open blijft. De periode daarna is nog onzeker.

Kwaliteit van het onderwijs

Onderwijskwaliteit 2016

Onderwijskwaliteit kan op verschillende manieren worden gedefinieerd. In deze paragraaf beperken we ons tot het oordeel dat de Onderwijsinspectie uitspreekt over de kwaliteit van onze scholen. De formele kwaliteit.

De Inspectie kijkt momenteel op twee manieren naar de kwaliteit van scholen(groepen):

- a. naar de zogenaamde normindicatoren van de school;
- b. naar de zogenaamde opbrengsten van de school.

Bij de normindicatoren gaat het om de wijze waarop de school het onderwijsproces heeft ingericht. Is er bijvoorbeeld voldoende aandacht voor excellentie, maar ook voor de leerlingen die achter blijven? Weet de docent de leerling te motiveren en te betrekken bij de les? Zit er een duidelijke structuur in de les? Past hij/zij verschillende didactische vormen toe?

De opbrengsten worden door de Onderwijsinspectie berekend op basis van de gegevens die de CVO Groep jaarlijks aanlevert. De Onderwijsinspectie bepaalt dit oordeel over de onderwijsopbrengsten altijd over de afgelopen drie jaar. De onderwijsopbrengsten 2016 hebben derhalve betrekking op de schooljaren 2012-2013, 2013-2014 en 2014-2015 en het gaat om de resultaten van de examens in 2013, 2014 en 2015. De Onderwijsinspectie publiceert die op haar website (www.onderwijsinspectie.nl).

Het oordeel over de opbrengsten is opgebouwd uit de vier onderdelen:

1. onderwijspositie t.o.v. advies basisschool;
2. onderbouwsnelheid;
3. bovenbouwsucces;
4. examencijfers.

Voor elk onderdeel is een norm vastgesteld. De scholen van de CVO Groep scoren boven de gestelde normen, behalve het bovenbouwsucces van de opleiding vmbo-bk van het Christelijk College Zeist. Deze scoort op de opbrengstenkaart 2016 onder de norm. Voor al onze scholen geldt dat het verschil tussen SE en CE gering is.

Bij twee of meer indicatoren onder de norm krijgt de school het oordeel 'onvoldoende'. Dit leidt dan tot verscherpt toezicht in de vorm van een aangepast arrangement 'zwak'. In dat geval krijgt de school 1 jaar de tijd om weer op voldoende niveau te komen. Het oordeel van de Onderwijsinspectie over de scholen van de CVO Groep staat in het schema op de volgende pagina.

Opleiding					
School	VMBO-B	VMBO-K	VMBO-GT	HAVO	VWO
CCZ	voldoende	voldoende			
CLZ			voldoende	voldoende	voldoende
RLD			voldoende	voldoende	voldoende
RLW			voldoende		

In 2016 hadden alle scholen van de CVO Groep dus een score ‘voldoende’.

Dat geldt ook voor onze praktijkschool de Seyster College. Daarvoor gelden andere beoordelingscriteria, maar ook hier geldt dat de eindscore ‘voldoende’ moet zijn. Tijdens een inspectiebezoek in 2013 is gebleken dat deze school daar (ruimschoots) aan voldoet. Sindsdien is er geen extern onderzoek meer geweest op de school.

Om te voorkomen dat we verrast worden door de oordelen van de Onderwijsinspectie zijn we bezig een eigen meetsystematiek op te stellen waarbij we de formele kwaliteit regelmatig meten en intern rapporteren.

We noemen dit de ‘kwaliteitsmeter’. In eerste instantie wordt die ingevuld met prognoses over de opbrengsten, in tweede instantie over eigen metingen met betrekking tot de normindicatoren.

Basisgedachte is dat we de Onderwijsinspectie steeds kunnen overtuigen over de adequaatheid van de door onze scholen geleverde kwaliteit en men om die reden dus niet op bezoek hoeft te komen.

Dit sluit ook goed aan bij het nieuwe Inspectiekader dat op 1 augustus 2017 van kracht wordt. Daarbij sluit de Inspectie aan op waar de scholengroep (op kwaliteitsgebied) mee bezig is.

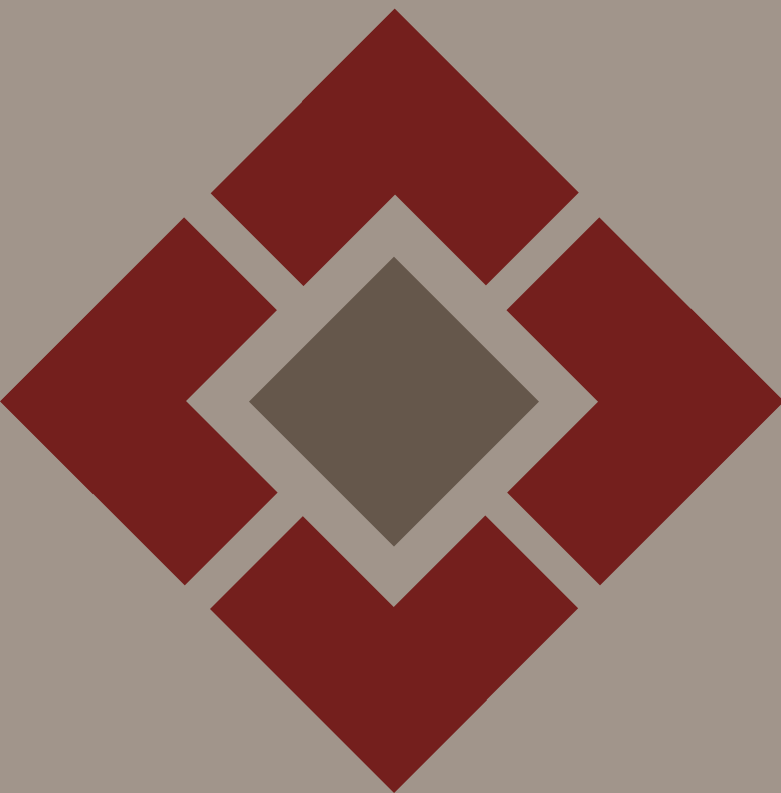
Onderwijstijd

De CVO Groep-scholen voldeden in 2016 aan de wettelijk verplichte onderwijstijd. Daarover is ook aan de GMR en de Onderwijsinspectie gerapporteerd. In het kader van de nieuwe Wet op de Onderwijstijd (WOT) zijn er nieuwe regels van toepassing op de onderwijstijd die het VO aan een leerling moet bieden in zijn of haar loopbaan. Het gaat daarbij niet om een verplichte tijd per schooljaar maar om de onderwijstijd over de gehele schoolloopbaan van de betreffende persoon.

Een interne werkgroep met o.a. een aantal leden van de GMR zal in 2017 een zogenaamd ‘transitie-plan’ gaan maken met daarin beschreven hoe we met die nieuwe wetgeving om moeten gaan.

Speerpunten CVO Groep

Drie belangrijke speerpunten voor de bestuurder in 2016

Het opstellen van een nieuw Strategisch Beleidsplan voor de scholengroep

In 2016 is gewerkt aan de totstandkoming van een nieuw strategisch beleidsplan voor de periode 2017-2020. De thema's in dit strategisch beleidsplan zijn de kwaliteit van het onderwijs, goed werkgeverschap, demografische krimp en financiën. Mede in het kader van het komende vernieuwde toezicht door de Onderwijsinspectie wordt het intern meten van de kwaliteit een belangrijk onderwerp voor de komende jaren.

Dit concept-plan is ondertussen besproken met het Gemeenschappelijk Managementteam, de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad en de Raad van Toezicht van de CVO Groep. In 2017 vindt een stakeholdersbijeenkomst plaats waarbij onze belangrijkste samenwerkingspartners om input wordt gevraagd. Daarna zal het plan definitief worden vastgesteld en uitgevoerd.

Digitalisering van het onderwijs

De scholen van de CVO Groep zetten volop in op het ontwikkelen van digitaal onderwijs. Digitalisering is een middel om het onderwijs beter en leuker te maken, maar geen doel op zich. Er kleven immers ook nadelen aan.

Alle scholen van de CVO Groep werken met iPads of MacBooks voor leerlingen. Het Seyster College begint daar in het schooljaar 2017-2018 mee. Bij wijze van experiment hebben we een 'eigen' digitaal platform aangeschaft waar door onze docenten gemaakt of door ons aangeschaft digitaal lesmateriaal kan worden geplaatst en gebruikt. Eind 2017 wordt dit geëvalueerd. Van het jaarlijks door ons aan te schaffen lesmateriaal is momenteel ruim 70% digitaal lesmateriaal.

Dit vraagt ook iets van de docenten. De scholen van de CVO Groep hebben ook in 2016 veel aandacht besteed aan training van docenten bij het gebruik van iPads en MacBooks. Die trainingen zijn intern door de scholen ontwikkeld en daarnaast wordt de samenwerking met andere scholen gezocht via de iScholengroep.

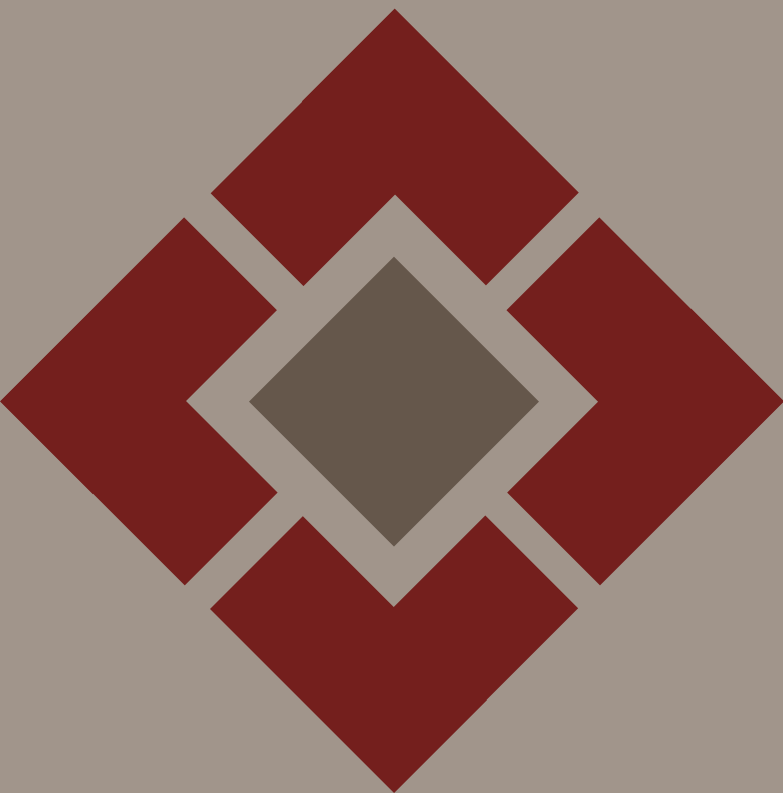
Anticiperen op leerlingenkrimp

De vraag is niet of maar wanneer het aantal leerlingen in onze regio Zuidoost Utrecht gaat krimpen. In Wijk bij Duurstede is die al zichtbaar. De afname van het aantal leerlingen op het Revis in Wijk bij Duurstede is niet alleen het gevolg van de krimp maar deels ook van een vermindering van ons marktaandeel.

Er is een plan van aanpak opgesteld om dat marktaandeel weer te vergroten. Verder hebben we in de regio te maken met steeds hogere basisschooladviezen waardoor het aantal leerlingen dat kiest voor een vmbo basis/kader/tl-opleiding af neemt. Daar zullen we rekening mee moeten houden, ook al omdat we verwachten dat de komende jaren het aantal leerlingen dat het toch niet redt op dat hogere niveau zal gaan toenemen. Over de krimp van het aantal leerlingen in het vmbo hebben we op initiatief van de CVO Groep in 2016 een aantal keren overleg gevoerd met andere vmbo scholen in de regio.

Raad van Toezicht

Raad van Toezicht

Eind 2016 bestond de Raad van Toezicht uit de volgende leden:

Naam	De heer J.A. Sinoo, Doorn, Voorzitter; lid Remuneratie-, Advies- en Benoemingscommissie
Functie	Managing Partner Grant Thornton Executives B.V., Amsterdam
Nevenfuncties	Lid Raad van Commissarissen ICT Automatisering N.V., Barendrecht; Voorzitter Raad van Commissarissen MaxGrip B.V., Utrecht.
Benoemd	1 april 2012 en herbenoemd op 1 april 2015
Termijn	1 april 2018

Naam	Mevrouw dr. M.F. van der Schaaf
Functie	Directeur masteropleiding Onderwijswetenschappen en universitair hoofddocent afdeling Educatie aan de Universiteit Utrecht
Nevenfuncties	-
Benoemd	1 april 2016
Termijn	1 april 2019

Naam	De heer J.P. Anten, Voorzitter Renumeratie-, Advies- en Benoemingscommissie
Functie	Senior Vice President Human Resources, Interxion, Schiphol-Rijk
Nevenfuncties	-
Benoemd	1 januari 2015
Termijn	1 januari 2018

Naam	Mevrouw mr. dr. M.S. Koppert-van Beek; lid auditcommissie
Functie	Senior rechter, Rechtbank Midden-Nederland
Nevenfuncties	-
Benoemd	1 maart 2016
Termijn	1 maart 2019

Naam	De heer H. Kroeze, voorzitter Audit Commissie
Functie	Gepensioneerd, voorheen partner BDO tot 1-1-2013
Nevenfuncties	Bestuurder Stichting OndernemersKlankbord; bestuurder Stichting tot Steun van de Protestantse Geestelijke Verzorging bij de Krijgsmacht.
Benoemd	1 februari 2015
Termijn	1 februari 2018

Gedurende het jaar 2016 werkten bestuur, rectoren/directeuren van de scholen en de stafmedewerkers van de CVO Groep met veel inzet en passie aan hun primaire taak met een scherp oog voor (continue) verbetering van onderwijs, organisatie en financiële beheersing.

[Klik hier om terug te gaan naar de inhoudsopgave.](#)

Evenals in 2015 is in 2016 doorgegaan met de invoering van ICT in het onderwijs. Op dat gebied is veel onderzocht en hebben de docenten de nodige scholing gehad. In 2016 is er voor gekozen om voor de gehele scholengroep in schooljaar 2016-2017 een proef te doen met Learnbeat. Dit platform biedt digitaal lesmateriaal aan leerlingen aan; daarmee is een volgende stap gezet om een gedifferentieerd lesaanbod te bieden.

Daarnaast hebben de nieuwbouw van het Revius Lyceum Doorn en de renovatie en verbouwingsplannen van het Christelijk Lyceum Zeist de nodige aandacht gevraagd.

Het is goed om vast te stellen dat dankzij een prudent beleid de CVO Groep op alle financiële parameters ook in 2016 voldoet aan de normen die door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap worden gesteld. Tevens mag worden verwacht dat door gericht beleid in 2016, alle onder de CVO Groep ressorterende scholen door de Inspectie in april 2017 zullen worden voorzien van het predicaat 'voldoende'.

De Raad van Toezicht (RvT) kwam in het verslagjaar zeven maal in vergadering bijeen. Daarvan is vier maal vergaderd door de RvT met de bestuurder en heeft de RvT twee keer een gesprek gehad met de GMR en is met het GMT gesproken. Ook heeft de RvT vijfmaal vergaderd zonder aanwezigheid van de bestuurder.

De RvT kende in 2016 twee commissies: De auditcommissie (financiële commissie) en de Remuneratie-, Advies- en Benoemingscommissie. Beide commissies zijn in 2016 meerdere keren bijeen gekomen.

De voorzitter van de RvT voert minimaal eenmaal per maand bilateraal overleg met de bestuurder. Ook heeft hij individuele gesprekken gevoerd met de rectoren en directeur en waren er diverse informele contacten met schoolleiding en stafmedewerkers.

Jaarlijks bezoekt de Raad van Toezicht een van de scholen. In 2016 is het Seyster College bezocht. Hierbij zijn lessen bezocht en hebben de leden van de Raad van Toezicht gesproken met leerlingen en met medewerkers.

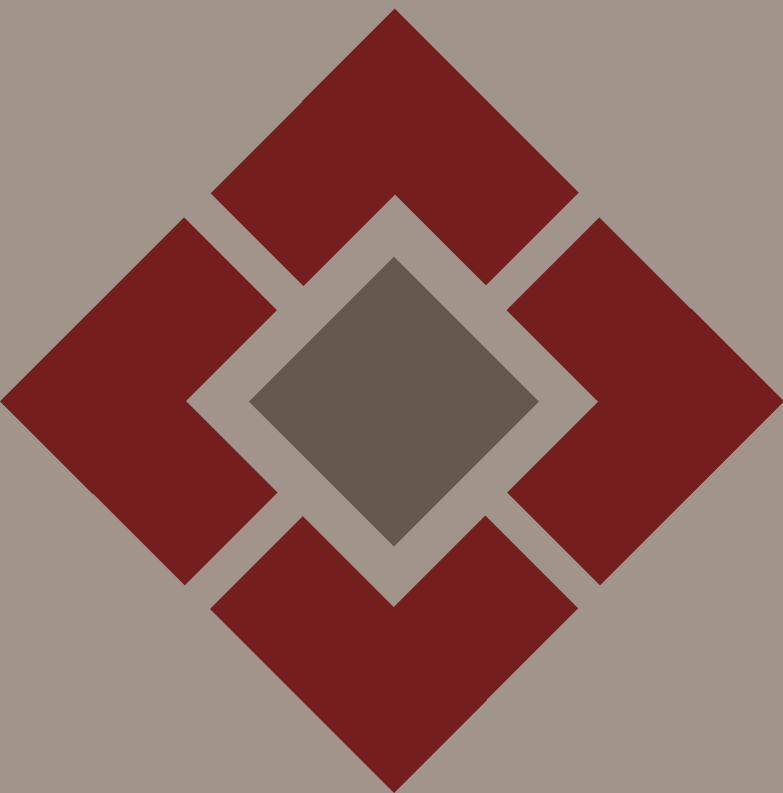
In het kader van de *Code Goed Onderwijsbestuur* reflecteert de RvT intern over haar rol en de uitvoering daarvan als intern toezichthouder. Na een zelfevaluatie in 2014, onder begeleiding van Leeuwendaal, heeft de Raad van Toezicht in 2016 een eigen zelfevaluatie gehouden.

Op het gebied van intern toezicht heeft ook een aantal ontwikkelingen plaats gehad. Zo wordt er meer gestructureerd gesproken over integriteit.

De positieve ontwikkelingen van de CVO Groep konden alleen worden bereikt door de gezamenlijke inspanning van bestuur, schoolleiding, onderwijzend personeel, onderwijsondersteunend personeel en stafmedewerkers. De RvT wil haar waardering uitspreken voor de inzet en passie en alle medewerkers danken voor hun collectieve inspanning en motivatie om iedere dag beter onderwijs te leveren aan de kinderen die hen zijn toevertrouwd.

Bericht van de GMR

Gemeenschappelijk medezeggenschapsraad

De GMR is in 2016 acht keer bijeen geweest voor een vergadering. Daarnaast is er twee keer een overleg geweest met de Raad van Toezicht. Vanwege de vernieuwde wetgeving binnen de WMS zijn GMR en RvT in 2016 voor het eerst twee maal bijeen geweest. De eerste bijeenkomst had als gespreksthema 'Blended Learning' en de tweede bijeenkomst het financieel beleid van de CVO Groep. Van de acht vergaderingen zijn verslagen gemaakt welke zijn gepubliceerd op de website van de CVO Groep.

De GMR bestaat uit twaalf leden, waarvan zes personeelsleden, drie ouders en drie leerlingen. Net als in 2015 is een vacature voor een ouder het gehele jaar niet opgevuld, ondanks activiteiten van de GMR om dit via de betreffende school bekend te maken. De bezetting van de leerlingengeleding is in augustus 2016 gewijzigd. Doordat twee leerlingen examen hebben gedaan en van school zijn gegaan, ontstonden er twee vacatures. Daarvan is er één in november 2016 vervuld, de andere vacature heeft in 2016 nog open gestaan. De personeelsgeleding heeft vanaf augustus 2016 tot en met december 2016 een vacature gehad.

De leden van de GMR waren in 2016:

Personeelsleden	
Jolanda Doornenbal	voorzitter
Esse van den Burg	vice-voorzitter
Abe Gilijamse	lid
Jaap Stuiver	lid
Caro Homoet	tot augustus 2016
Mark Smeekes	lid
Leerlingen	
Thomas Koerts	tot augustus 2016
Bobby van Thiel	lid
Suus van Vulpen	tot augustus 2016
Ouders	
Wim Hakkesteegt	lid
Ron van der Wens	lid

De GMR is in 2016 administratief ondersteund door mevrouw A. van Kooten.

De scholen: CCZ

Christelijk
College
Zeist

**Graaf Adolflaan 4
3708 XB Zeist**

[Klik hier om terug te gaan naar de inhoudsopgave.](#)

Jaarverslag CVO Groep 2016 | 19

Algemene ontwikkelingen

Het CCZ is een bewust kleine school, waarin alle leerlingen op hen toegesneden onderwijs volgen op basis- of kaderberoepsgericht niveau, met of zonder LWOO. Ook in 2016 was het leerlingenaantal stabiel, met een lichte stijging naar 370 leerlingen. Met de aanstelling van Amber Opstal als teamleider en Dik van Donselaar als directeur is er een nieuw Managementteam gekomen. Voor de komende periode wordt er verder gewerkt aan een toekomstbestendig organisatiemodel waarbij vakgroepen en jaarlagen een belangrijke rol innemen.

Onderwijskundige ontwikkelingen

De landelijke vernieuwing van het examenprogramma vmbo heeft ook op het CCZ vaste vorm gekregen. In 2017 halen de laatste leerlingen nog binnen het oude examenprogramma hun diploma. Het nieuwe examenprogramma voor de huidige derdeklassers loopt met succes. De profielen Zorg&Welzijn (Care&Congress) en Dienstverlening&Producten zijn ingericht met een diversiteit aan profielprojecten en keuzevakken, deze zorgen voor een brede keuzemogelijkheid voor al onze leerlingen. Dit stelt hen in staat om, tezamen met de doorlopende lessen loopbaanoriëntatie (LOB), een goed door-dachte beslissing te nemen over hun vervolgopleiding. In de onderbouw blijft 'leren door doen' het motto van onze Doevakschool, naast aandacht voor AVO vakken en rekenen in het bijzonder.

Professionalisering

Een algemeen scholingsplan geeft zowel inzicht in de professionalisering van het team als geheel als de individuele medewerker. In een zestal jaarlijkse teamdagen wordt aandacht besteed aan diverse onderwerpen, zoals transgender, het creëren van een veilig schoolklimaat, etc. Ook is het CCZ nu een gecertificeerde opleidingsschool voor studenten van de HU. Vier van onze docenten zijn opgeleid als werkplekbegeleider binnen dit project. Bijscholing van lesgevend personeel in het kader van het vernieuwde vmbo staat uiteraard ook hoog op de agenda. Verder zijn er diverse collega's bezig met het behalen van hun bevoegdheid.

Speciale projecten voor leerlingen

Ook in 2016 hebben onze leerlingen zich ingezet voor de maatschappij. In regionaal opzicht door ons doorlopende wandelproject met de ouders van zorgcentrum Heerenwegen en de kerstactie voor de plaatselijke Voedselbank, in (inter-)nationaal opzicht door de kerstmarkt-actie voor

Edukans en het darttoernooi voor de stichting Cystic Fibrosis. Het aanbod van het CCZ op het gebied van culturele en kunstzinnige vorming is divers. De cultuurdag, voorstellingen door het hele jaar heen, excursies naar tentoonstellingen, etc. laten onze leerlingen kennis maken met een breed spectrum aan culturele activiteiten. Ook doen leerlingen mee aan landelijke wedstrijden, waar we het dit jaar zelfs de regionale finale behaalden van de Vakkanjer wedstrijd met de zelfontworpen 'Aquabag' voor het Rode Kruis.

Ouderparticipatie

Met de komst van Dik van Donselaar komt de ouderparticipatiegroep weer regelmatig bijeen om als klankbordgroep te fungeren voor de school. Ook de MR is weer aangevuld met een actief ouderlid. Ouders/verzorgers worden iedere periode uitgenodigd om het rapport van hun kind op te halen en in gesprek te gaan met de mentor. De directe lijntjes met de ouders/verzorgers verlopen met succes via de mail, waarop zij ook alle (nieuws)brieven ontvangen. Het ouderportaal geeft hen toegang tot de absentie, de cijfers, het rooster en het huiswerk van hun kind. Wederzijdse transparante communicatie leidt tot een goede invulling van de voor ons zo belangrijke driehoek ouder-kind-school.

De ouders/verzorgers van de leerlingen van klas 3 hebben deelgenomen aan een wetenschappelijke studie naar ouderparticipatie bij de loopbaanbegeleiding van leerlingen onder leiding van het Kohnstamm Instituut. De resultaten hiervan zullen worden gepubliceerd.

Medezeggenschap

De nieuwe organisatiestructuur, het vernieuwde vmbo en de aandachtspunten vanuit het laatste inspectiebezoek zijn de belangrijkste onderwerpen geweest voor veelvuldig overleg. Op dit moment is de positie van leerlinglid van de MR vacant. De MR beraadt zich op een nieuw systeem voor de invulling van leerlingparticipatie op het CCZ. De MR is nauw betrokken bij het proces van vormgeven van een nieuw organisatiemodel.

Huisvesting

Het gebouw van het CCZ is op de begane grond nu voorzien van dubbel glas. Samen met de oplevering van het 'energieplein', waarbij ons schoolplein is voorzien van allerlei energieopwekkende elementen, leveren wij hiermee een belangrijke bijdrage aan het verduurzamen van onze schoolomgeving. Samen met een aantal andere scholen in Zeist doen wij ook mee met het project 'Eco-Schools'. Duurzaamheid heeft onze aandacht.

De eerste verdieping van onze school en de hal zijn opgeschilderd en een aantal lokalen heeft nieuwe vloerbedekking gekregen. Dit alles als onderdeel van het meerjaren onderhoudsplan. De keukenfaciliteiten van het MFA 'Binnenbos' zijn inmiddels naar tevredenheid in gebruik genomen. Met de inwoning van het Seyster College in de vleugel van het gebouw en het Centraal Bureau van de CVOG en het Samenwerkingsverband op de tweede etage, wordt er optimaal gebruik gemaakt van het gehele gebouw.

Website: www.ccz.nu

[Klik hier om terug te gaan naar de inhoudsopgave.](#)

Jaarverslag CVO Groep 2016 | 21

De scholen: CLZ

Christelijk
Lyceum
Zeist

Christelijk
Lyceum
Zeist

**Lindelaan 23
3707 EP Zeist**

[Klik hier om terug te gaan naar de inhoudsopgave.](#)

Algemene ontwikkelingen

Het Christelijk Lyceum Zeist (CLZ) biedt onderwijs aan op (tweetalig) gymnasium, atheneum, havo en vmbo t/l/gl.

Het CLZ is een open pluriforme school voor voortgezet onderwijs en staat sinds de oprichting in 1909 in nauwe verbondenheid met de christelijke traditie.

In ons onderwijs staat het leren van de leerling centraal. Daarbij zoeken we naar een evenwicht tussen uitdaging en ondersteuning. Van leerlingen wordt in schoolverband verwacht dat zij zich inspannen om de gaven van hart, hoofd en handen naar vermogen te ontwikkelen en dat zij in toenemende mate hiertoe zelf de verantwoordelijkheid nemen.

Van medewerkers wordt verwacht dat zij de leerlingen hiertoe motiveren en op een constructieve wijze ondersteuning bieden. Op die manier willen wij als schoolgemeenschap een onderwijssituatie creëren die uitdagend, aantrekkelijk en effectief is.

Het CLZ wil ook een lerende gemeenschap zijn, waarin allen (leerlingen, docenten en overige medewerkers) bereid zijn actief en reflexief aan de eigen ontwikkeling te werken, in het besef dat hierbij fouten gemaakt kunnen worden. Fouten maken (en daarvan leren) ziet de school als onderdeel van het leerproces in onze school.

Onderwijskundige ontwikkelingen

Binnen de vmbo-afdeling is in 2016 het vak dienstverlening en producten tot ontwikkeling gebracht, dat leerlingen op een bedrijfsmatige wijze in staat stelt zich voor te bereiden op het beroepsonderwijs. Voor leerlingen die na het vmbo over willen stappen naar de afdeling havo bestaat een speciaal traject.

Sinds 2000 vormt het tweetalig onderwijs een belangrijk onderdeel van het programma op het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs. Naast het examen van het International Baccalaureate (IB) gaat elke leerling in de laatste jaren van de opleiding op 'Work Experience': elke leerling loopt zelfstandig een week stage bij een bedrijf of instelling in een Engelstalige omgeving. Eenmaal terug op school geeft elke leerling een presentatie van zijn activiteiten, zijn ervaringen en zijn belevenissen.

In de bovenbouw krijgt ook het programma 'Debating' gestalte. Het betreft wedstrijden debatteren, algemene retorica en spreken in het openbaar. Die wedstrijden vinden intern op schoolniveau plaats maar ook op het niveau van allerlei nationale en internationale wedstrijden, zoals de Model United Nations of het European Youth Parliament.

Elke leerling en elke docent beschikt in de les over een eigen device (MacBook) zodat de inzet en het gebruik van ICT een vanzelfsprekende zaak is. In 2016 startte de school een eigen digitaal platform voor de distributie van de leermiddelen. In het kader van actiever leren door de leerlingen hebben ongeveer vijftien

docenten zich gezamenlijk geschoold op het gebied van scrummen. Scrum@school is een methode om leerlingen op een strak gestructureerde manier te leren samenwerken in kleine groepen. In diverse klassen is ook in 2016 bij verschillende vakken gedurende een paar weken volgens de scrum-methode gewerkt aan opdrachten. Het CLZ participeert ook in het project Leerlabs van de VO-raad. Het Leerlab waar het CLZ aan deelneemt richt zich op het ontwikkelen van digitaal leermateriaal.

Professionalisering

Het CLZ is al langer bezig met het scholen van de docenten op het gebied van intercollegiale consultatie en coaching. In 2016 zijn op deze weg verdere stappen gezet. Daarnaast neemt de school deel aan het landelijke project Professionele Leergemeenschap, dat erop gericht is het 'eigenaarschap' van docenten te versterken. Docenten nemen (individueel maar vooral gezamenlijk) de regie over hun eigen leerproces om zo tot verbetering van de kwaliteit van de lessen te komen. In 2016 namen diverse vakgroepen deel aan het zogenaamde Kies-traject, dat vakgroepen in staat stelt het eigen functioneren tegen het licht te houden met het oog op kwaliteit en doelmatigheid.

Projecten voor leerlingen

Vanuit de traditie van de school wil het CLZ de leerling naast een standaard pakket nog meer meegeven. Leerlingen worden uitgedaagd zich te ontplooien in de breedte en in de diepte, zodat hun kennisbasis ertoe zal bijdragen dat zij zich ontwikkelen tot betrokken, empathische en kritische cultuurdragers.

Dat betekent veel ruimte ook voor de ontwikkeling van communicatieve vaardigheden (debating), voor internationalisering, voor cultuur (muziek, toneel en dans) sport en deelname aan een week maatschappelijke stage. Onder het motto 'voor elk wat wils' is er veel aandacht voor allerlei activiteiten buiten het normale lesverband, waaraan elke leerling mee kan doen. Stijldansen, de Technische Dienst, iHelps (ondersteunen gebruik MacBooks), Virtuoso (cultuurprogramma), De Reflector (schoolkrant), de jaarlijkse Bright Music Night, de CLZ Science Academy (in samenwerking met de Universiteit van Utrecht), de leerlingenraad, de Makerij (techniekclub), een sportclub en de leerlingenvereniging die onder de naam Zeister Lyceïsten Club (ZLC) borg staat voor de organisatie van tal van feestelijke activiteiten.

Ouderparticipatie

Op het CLZ is een ouderraad actief. In 2016 is de ouderraad ongeveer vijf keer bijeen geweest en sprak in die bijeenkomsten met de rector of een teamleider over diverse schoolzaken. Alle ouders worden via e-mail geïnformeerd over zaken betreffende het leerjaar van hun kind. Daarnaast verschijnt vier maal per jaar 'Onder de Linden', een digitaal informatieblad dat ouders informeert over de school als geheel. De ouderraad organiseert jaarlijks een thema-avond over algemeen opvoedkundige onderwerpen zoals 'verslaving', 'sociale media' en 'sexualiteit'.

Website: www.clz.nl

[Klik hier om terug te gaan naar de inhoudsopgave.](#)

Jaarverslag CVO Groep 2016 | 24

De scholen: SC

*Seyster
College*

**Bergweg 97
3707 AC Zeist**

[Klik hier om terug te gaan naar de inhoudsopgave.](#)

Waar staat de school voor?

Seyster College is regulier voortgezet onderwijs en verzorgt praktijkonderwijs aan jongeren tussen de 12-18 jaar. Deze leerlingen behalen geen startkwalificatie of einddiploma voortgezet onderwijs. Verplichte indicatie voor deze leerlingen verloopt via het samenwerkingsverband. Vanuit het vernieuwde schoolplan is de ambitie van de school iedere leerling naar arbeid en een zelfstandig bestaan te leiden.

Onderwijsontwikkelingen

Met een aantal andere scholen voor praktijkonderwijs is met het ROC-Midden Nederland in Utrecht de Entreeopleiding gestart. Dit is een tweejaarlijks traject voor leerlingen vanaf 16 jaar om naar een vervolg in het mbo door te stromen of hun positie naar de arbeidsmarkt te versterken. De ontwikkelingen hier zijn positief en kunnen ook ter voorkoming van schooluitval veel betekenen voor andere onderwijsvormen.

Het iPadonderwijs is met een pilot succesvol gebleken en zal gecontinueerd worden vanuit de ervaringen met het eerste leerjaar. Het is de verwachting dat ieder jaar een nieuwe groep leerlingen start.

Passend onderwijs betekent voor het Seyster College o.a. een verschuiving van zorg binnen de doelgroep praktijkonderwijs, met name voor die leerlingen die voorheen extra begeleiding in de vorm van een rugzakbegeleiding ontvingen. Hierover is men in gesprek met het samenwerkingsverband. Extra ondersteuning en een kleine klas helpen daarbij.

Bijzondere projecten voor leerlingen

Vanuit financieel succesvolle Europese subsidie is het mogelijk gebleken ook dit jaar weer leerlingen vanaf 16 jaar een branchegericht certificaat tot assistent niveau te laten behalen. Zo zijn er o.a. 32 certificaten VCA afgegeven door een externe aan school gelieerde partij, waardoor leerlingen voor het bedrijfsleven extra competent zijn. De verwachting is dat door een nieuw lokaal 'zorg en welzijn' ook uiterlijke verzorging aangeboden kan worden.

Professionalisering docenten

Zelforganiserende teams is het thema geweest voor 2016. Er zijn meerdere studiedagen geweest om de nieuwe organisatie van de gefuseerde school te bespreken.

De thema's ICT en coaching vragen aandacht in het werken met 21 eeuwse vaardigheden, zoals ook aangegeven in het schoolplan.

Vanuit de opleidingsschool zijn er een viertal collega's opgeleid als werkplekbegeleider voor startende docenten en stagiaires HBO.

Ouderparticipatie

De school participeert actief in het project ouderbetrokkenheid met het Kohnstamm Instituut. Doel is om beter toe te leiden in de toekomstige keuzes van jongeren na het verlaten van de school. Er zijn meerdere avonden met ouders en leerlingen succesvol georganiseerd, en het enthousiasme is ook binnen de actieve medezeggenschapsraad door ouders gedeeld.

Huisvesting

Vanuit het Programma van Eisen is een plan voor aanpassing van de vleugel van het gebouw van het CCZ gerealiseerd. In die vleugel zal de bovenbouw van het Seyster College in mei 2017 gehuisvest worden. Het sluit daarbij aan op het arbeidstrainingencentrum, welke vanaf 2015 reeds actief is. De locatie aan de Laan van Eikenstijn wordt dan verlaten. De locatie aan de Bergweg wordt gebruikt voor de leerlingen in de eerste twee leerjaren. Uiteindelijk kan de school met 210 leerlingen dan 14 groepen huisvesten op twee i.p.v. de huidige drie locaties.

Prijs openbare ruimte

De omgeving Kerckebosch, waar de locaties Seyster College en het Christelijk College Zeist staan, heeft in 2016 de eerste prijs behaald als beste openbare ruimte van Nederland. Zowel vanuit duurzaamheid als integratie van werkzaamheden in de wijk is het Seyster College actief. Zo koken de leerlingen in het aangrenzende wijkgebouw MFA Binnenbos. Kijk **HIER** voor een impressie.

Website: www.seystercollege.nl

De scholen: RLD

Revius
Lyceum
Doorn

**Dribergsestraatweg 6c
3941 ZX Doorn**

[Klik hier om terug te gaan naar de inhoudsopgave.](#)

Algemene ontwikkelingen

De voorspellingen waren dat het aantal jongeren in de regio rondom Doorn af zou nemen en dat het aantal leerlingen op het Revius Lyceum Doorn zou gaan dalen. Vooralsnog is deze daling in 2016 nog niet in gang gezet. Het leerlingen-aantal blijft ca. 1.500.

Het Revius Lyceum Doorn deed al mee aan de Zomerschool, dit jaar zijn we ook gestart met de Lenteschool. Dit geeft de mogelijkheid leerlingen die er niet goed voor staan en dreigen de bevordering mis te lopen, al voordat de laatste periode van het schooljaar start, weer op het juiste niveau te brengen en daarmee hun kansen op een bevordering te vergroten.

Onderwijskundige ontwikkelingen

Het doel dat in 2014 is ingezet om meer gebruik te maken van ICT tijdens de lessen is in 2016 verder voortgezet en door ontwikkeld.

Daarnaast is in 2016 vooral ingezet op het leveren van meer maatwerk, daarin wil de school professioneler worden en heeft stappen in die richting gezet.

Er was altijd al een ruimte waar leerlingen tijdens tussenuren konden studeren. Deze ruimte wordt nu na schooltijd ook gebruikt als studeerhuiskamer. De leerlingen kunnen daar onder genot van een kopje koffie of thee onder begeleiding hun huiswerk maken of leren voor toetsen.

Professionalisering

In 2016 participeert het Revius Lyceum Doorn voor het derde jaar in Leerkracht. Bij deze vorm van professionalisering zijn docenten zelf aan zet. Zij bepalen welke onderwerpen aan bod komen in hun bijeenkomsten en gaan bij elkaar op lesbezoek. Daarnaast werden er studiemiddagen georganiseerd rondom verschillen en de inzet van de iPad in de les. Tenslotte zijn er veel docenten die bezig zijn met het halen van een (tweede) bevoegdheid.

In het kader van de Opleidingsschool zijn een aantal docenten gestart met de opleiding tot werkplekbegeleider.

Bijzondere projecten voor leerlingen

Alle leerlingen van leerjaar 2 hebben een workshop over verleidingen gevolgd, hoe biedt je weerstand aan verleidingen. Dit hebben ze gedaan onder leiding van theatergroep Masquerade.

In februari heeft een dag in het teken gestaan van het project 'alcoholpreventie'. Zoals ieder jaar organiseerde de school drie muziekavonden, toneelvoorstellingen en diverse schoolfeesten. Het debatteam was actief binnen Europa en zelfs in New York.

Elk jaar en ook in 2016 kunnen leerlingen examen doen in vakken die gerelateerd

zijn aan vakken op school, maar waar geen examenonderwerp voor het voortgezet onderwijs zijn. Zo zijn er examens afgenomen voor Basiskennis Ondernemerschap, Elementair Boekhouden, Basiskennis NIMA Marketing, Delf examen Frans en Cambridge examens voor Engels.

Ouderparticipatie

De Ouderadviesgroep (een groep van ongeveer 90 ouders) kwam in 2016 vier keer bijeen. In het centrale gedeelte wordt een algemeen thema belicht, dat vervolgens in subgroepen verder wordt bediscussieerd. De thema's van dit jaar waren het Schoolplan 2016-2020, het imago van het Revius Lyceum Doorn met sterktes en zwaktes, alcoholgebruik onder jongeren en evaluatie van het iPad gebruik.

Bij het thema Schoolplan hebben de ouders vooral input gegeven op de onderdelen 'missie en visie' en 'onderwijskundig beleid'. De opbrengst van de bijeenkomst over het imago van de school is gebruikt voor de nieuwe website en het nieuwe logo. De bijeenkomst over alcoholgebruik is gedaan in samenwerking met de GGD. De burgemeester was bij deze bijeenkomst aanwezig. De evaluatie van het iPad gebruik was vooral gericht op de toegevoegde waarde van de iPad en het gebruik van de iPad in de bovenbouw.

Huisvesting

Eind 2015 kreeg het Revius Lyceum Doorn definitief groen licht in de gemeenteraad. In januari 2016 werd de eerste paal de grond in geslagen van de nieuwe sportzalen. Bij de start van het schooljaar 2016-2017 werden de sportzalen feestelijk geopend en in gebruik genomen. Vervolgens werd de bouw gestart van het hoofdgebouw. Deze wordt bij de start van schooljaar 2017-2018 in gebruik genomen.

Website: www.reviusdoorn.nl

De scholen: RLW

Revius

Lyceum

Wijk bij Duurstede

Remus 4
3962 KT Wijk bij Duurstede

[Klik hier om terug te gaan naar de inhoudsopgave.](#)

Algemene ontwikkelingen

Op 1 oktober 2016 had Revis Lyceum Wijk bij Duurstede een leerlingenaantal van 826 leerlingen. Dit aantal was opgebouwd uit 183 nieuwe brugklasleerlingen, 642 leerlingen in leerjaar 2 en hoger en 1 leerling met een externe bekostiging, in totaal 826.

De leerlingen volgden het onderwijs verspreid over acht leerhuizen binnen de onderwijstypes vmbo b/k, vmbo t, havo, vwo en tto.

De pilot Ontdekkend en Onderzoekend Leren, met veel enthousiasme gestart in het schooljaar 2015-2016, is helaas gestopt. De reden was een te kleine instroom voor het schooljaar 2016-2017. De 13 leerlingen die met deze richting waren gestart, zijn in het schooljaar 2016-2017 in overleg met de ouders en leerlingen vrijwel allemaal ondergebracht binnen de reguliere leerhuizen op Revis Lyceum Wijk bij Duurstede. Uit deze pilot is de zogenaamde Dubbel-O groep voortgekomen, een groep docenten die werkzaam was binnen de pilot en zich nu heeft toegelegd op onderwijs- en curriculumvernieuwing. Een voorbeeld hiervan is de TalentstrO&Om. Binnen deze TalentstrO&Om zullen leerlingen:

- workshops volgen met leerdoelen die grotendeels buiten het reguliere curriculum vallen
- workshops volgen naar eigen keuze, workshops die hun specifieke interesse hebben
- workshops volgen, die vrijwillig worden gegeven door docenten, les-assistenten of andere OOP'ers die hun expertise aanbieden gedurende 4 weken (4x van 15:00 tot 16:30) in periode 4 van het schooljaar 2016-2017

Per 5 december 2016 werd een interim directeur aangetrokken ter vervanging van Gemke Schrakamp die na 12,5 jaar directeurschap via de CVO Groep gedetacheerd werd bij Hogeschool Utrecht, lerarenopleiding Instituut Archimedes. Zij is daar voor drie dagen per week verantwoordelijk geworden voor een onderwijskundig vernieuwingsproject in het kader van onderwijs 2032. Gemke Schrakamp was nog voor een dag per week aan Revis Lyceum Wijk bij Duurstede verbonden tot het einde van het schooljaar 2016-2017.

De tto afdeling heeft in november 2016 de visitatie van het Europees Platform/Nuffic met glans doorlopen en mag daardoor het predicaat 'tto Junior School' weer opnieuw voor 5 jaar voeren.

Onderwijskundige ontwikkelingen

In het schooljaar 2016-2017 heeft Revis Lyceum Wijk bij Duurstede een aantal onderwijskundige thema's centraal gesteld, waar teams en secties actief aandacht aan hebben besteed. Denk hierbij aan o.a. meer het vergroten van het leren-dement met de iPad, gepersonaliseerd leren en didactisch coachen. Secties en teams hebben op deze gebieden scholing gevolgd en onderlinge uitwisselings-

bijeenkomsten georganiseerd om ervaringen te delen. Leerlingen ervaren zo meer variëteit en uitdaging in het onderwijs passend bij deze tijd.

Door voor het tweede jaar deel te nemen aan het door de VO-raad ingestelde Leerlab 21e Eeuwse Vaardigheden, werd de kennis en ervaring met de inbedding van deze vaardigheden in het bestaande curriculum vergroot. Ons doel is om in de komende jaren deze specifieke onderwijskundige thema's nog meer in te voeren in het onderwijs.

Professionalisering

Ook gedurende schooljaar 2016-2017 volgden een zestal docenten een opleiding om hun 1e of 2e graad bevoegdheid te behalen. Een van hen rondde deze opleiding met succes af, een aantal docenten studeert nog door.

Binnen het activiteitenplan 2016-2017 was ook de nodige aandacht voor scholing. Op het traject Didactisch Coachen van Frans Faber/V&F Onderwijs Consult lag voor zowel het managementteam als een groot aantal docenten de nadruk.

Voor de docenten als volgt:

1. Een tweetal docenten werd opgeleid tot didactisch coach om in de jaren erna collega's te ondersteunen/op te leiden.
2. Een achttal docenten en lesassistenten volgden dit traject, onder andere bestaande uit gezamenlijke bijeenkomsten, individuele feedbackgesprekken met Frans Faber naar aanleiding van tijdens lessen/gesprekken met leerlingen opgenomen filmmateriaal en coaching on the job door Frans Faber.
3. Het MT sloot aan door het volgen van een traject Leidinggevend Coachen, dat eenzelfde opzet kent als het traject Didactisch Coachen voor docenten/lesassistenten.

Revis Lyceum Wijk bij Duurstede deed mee aan het Leerlab 21e Eeuwse Vaardigheden. In dit leerlab werken 6 scholen samen om deze 21e eeuwse vaardigheden te operationaliseren (ontwikkellijnen/leerlijnen) en deze vaardigheden te integreren in de vakgebieden.

De centrale studiemiddagen waren gericht op de uitwisseling binnen teams en secties rondom de onderwijskundige thema's.

Speciale projecten voor leerlingen

M@S voor eerste en tweedejaars leerlingen:

- door de leerlingen werden verschillende maatschappelijke activiteiten gedaan, waaronder het bezoeken van vluchtelingen, verzorgingshuizen en het schrijven van brieven aan gedetineerde die in ondemocratische landen ten onrechte gevangengenomen zijn.
- sportiefste klas competitie voor leerjaar 1 en 2;

- sport op vrijdagmiddag voor alle leerlingen;
- nationaal debat voor het vmbo: eerste prijs en een prijs voor de beste nieuwkomer;
- opera op Steenfabriek Bosscherwaarden (wordt jaarlijks voor t3 georganiseerd);
- kerstacties rondom Serious Request en de Voedselbank;
- Revius's Got Talent: een avond waar leerlingen hun talenten kunnen tonen
- TalentstrOOm: workshops voor 1e en 2e klas leerlingen;
- Wijk in Bedrijf: leerlingen van het vmbo verzorgden een presentatie van hun stage in het bijzijn van onder andere de bedrijven waar zij stage gelopen hebben.

Ouderparticipatie

Binnen de MR zijn twee ouders actief betrokken bij advisering en ontwikkeling van het onderwijsbeleid. Er worden elk jaar ouders uitgenodigd om deel te nemen aan schoolactiviteiten en -excursies. Tijdens de examenperiode nemen ouders deel aan de surveillance in de diverse examenzalen.

Medezeggenschap

Binnen de MR is een aantal mensen geselecteerd die mee denken binnen de BAC, de benoemingsadviescommissie die geïnstalleerd is i.v.m. het aannemen van een nieuwe directeur per schooljaar 2017-2018. Deze procedure is uitbesteed aan Beteor en begon met een profielschets waarbij diverse mensen met breed uiteenlopende functies binnen Revius Lyceum Wijk bij Duurstede deel namen. Binnen de MR zijn in schooljaar 2016-2017 twee nieuwe, actieve ouders betrokken die zich ook ingezet hebben tijdens de Open Avond in januari 2017.

Huisvesting

In schooljaar 2016-2017 heeft Revius Lyceum Wijk bij Duurstede een cateraar ondergebracht in de aula. Fresto Catering verzorgt voor zowel leerlingen als personeelsleden een breed aanbod aan broodjes en zal in het schooljaar 2017-2018 de diensten verder uitbreiden. Zodra de cateraar de voorziening van alle dranken en voedselwaren in beheer heeft, kan gekeken worden of de school het stempel Gezonde Kantine kan dragen. De leerlingenraad buigt zich over de aankleding van de 'kantine'.

In de voorjaarsvakantie heeft de rode kant van het schoolgebouw een opfrissing gekregen, waardoor deze kant weer 'rood' genoemd kan worden.

Website: www.reviuswijk.nl

De scholen: EOA

*EOA
School
Overberg*

**Dwarsweg 45
3959 AE Overberg**

[Klik hier om terug te gaan naar de inhoudsopgave.](#)

Algemene ontwikkelingen

Algemene ontwikkelingen

EOA Overberg is gevestigd op het terrein van de procesopvanglocatie terrein van COA Overberg. Een procesopvanglocatie (POL) is een locatie waar vluchtelingen tijdelijk verblijven tot er uitsluit is over de uiteindelijke verblijfsstatus. COA Overberg biedt uitsluitend onderdak aan alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV) waarvan de verblijfsstatus nog niet is vastgesteld. Als de verblijfsstatus eenmaal bekend is, stromen de statushouders door naar een asielzoekerscentrum of een kleinschalige wooneenheid. De gemiddelde verblijfsduur in Overberg is dus afhankelijk van de periode die de asielaanvraag duurt. Deze periode was bij de oprichting van de school (september 2014) begroot op maximaal 4 maanden maar bleek als gevolg van stagnatie door de grote instroom in de praktijk op te kunnen lopen tot meer dan 12 maanden. Dit betekende dat het initiële onderwijs-programma -afgestemd op 4 maanden- tussentijds regelmatig bijstellingen en modificaties behoeftde hetgeen voor de nodige dynamiek zorgde, waarbij veel creativiteit en inventiviteit van het team werd verwacht om alles in goede banen te leiden en kwalitatief hoogstaand onderwijs te blijven bieden. In 2016 zagen we de verblijfsduur als gevolg van versnelde procedures in rap tempo teruglopen tot ca. 3 maanden, waarbij het ook regelmatig gebeurde dat deelnemers binnen een maand alweer werden doorgeplaatst. Dit leidde tot een geheel andere dynamiek en noopte tot een andere aanpak.

Enkele wetenswaardigheden

Tussen september 2014 en januari 2016

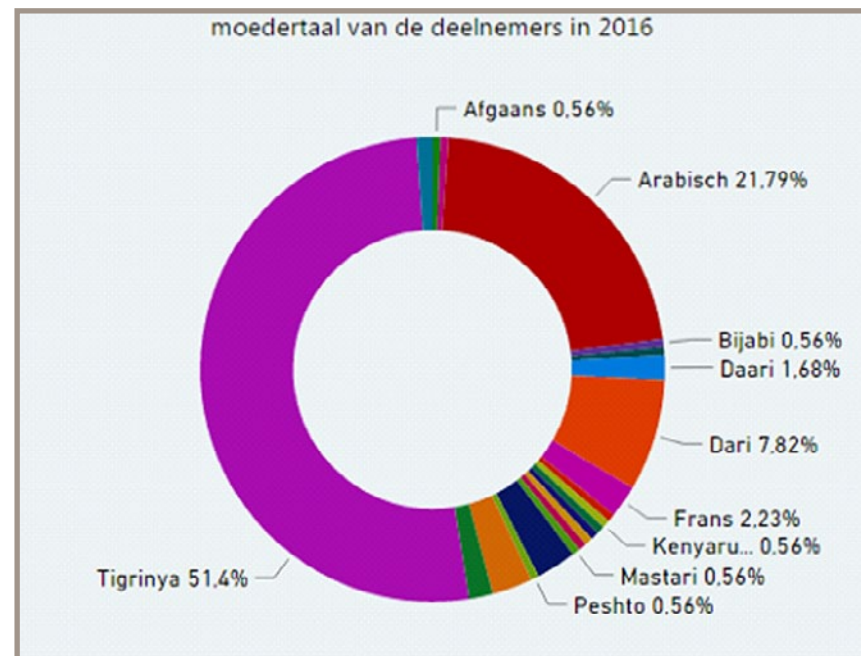
- hebben we met meer dan 630 deelnemers een intakegesprek gevoerd;
- waarvan 565 mannen en 65 vrouwen;
- hadden we 40 verschillende nationaliteiten in huis;
- die 68 verschillende moedertalen spraken.

In januari 2016

- hadden we nog 200 deelnemers in de lessen;
- dit betekent een verloop van ruim 430 deelnemers over een periode van 16 maanden.

In 2016

- hebben we met 180 deelnemers een intakegesprek gevoerd;
- waarvan 150 mannen en 30 vrouwen;
- hadden we 23 verschillende nationaliteiten in huis;
- die 26 verschillende moedertalen spraken.

De versnelde afwikkeling van de asielprocedure leidde ertoe dat we in januari 2016 startten met een 200 tal leerlingen, dat we rond de zomer nog maar een 30 tal leerlingen hadden en na de zomer weer groeiden tot 80 leerlingen eind 2016. Deze fluctuaties in leerlingenaantallen maken het managen van de school en het onderwijsproces lastig en vraagt veel flexibiliteit en creativiteit en van zowel de docenten als het management. In 2016 is het ministerie van OCW gaan werken met een financiering gebaseerd op meerdere telmomenten. Door het aantal leerlingen te nemen aan het begin van elk kwartaal konden de fluctuaties in aantallen leerlingen financieel beter opgevangen worden.

De afwisselende groei en krimp noopte tot continue personele aanpassingen. Om de continuïteit en de kwaliteit van het onderwijsproces te kunnen blijven garanderen hebben we gewerkt met een vast kernteam en een flexibele schil. Zo konden we -ondanks regelmatige personeelwisselingen- toch de eigen identiteit, de cultuur en het professionele kennisniveau behouden en blijvend verankeren in de schoolorganisatie.

Onderwijskundige ontwikkelingen

Uit het voorgaande moge duidelijk geworden zijn dat EOA Overberg niet is te vergelijken met een reguliere school. Onze deelnemers

- spreken bij aankomst geen woord Nederlands;
- hebben frequent traumatische ervaringen meegemaakt en zijn daardoor soms onvoorspelbaar in hun gedrag;
- hebben in Overberg niet of nauwelijks privacy;
- zijn hier naartoe gekomen zonder familie – staan er alleen voor, missen een sociaal vangnet;
- missen het ‘voorbeeldgedrag’ van hun familieleden;
- krijgen te maken met een andere cultuur en afwijkende normen en waarden;
- hebben vaak niet of nauwelijks onderwijs gevolgd in het land van herkomst;
- weten vaak niet goed raad met de in Nederland heersende onderwijscultuur waarbij het zelfstandig leren en de coachende rol van de leerkracht prevaleren;
- hebben vaak moeite met onze vreemde gebruiken;
- missen veelal structuur, ritme en regelmaat;
- hebben moeite met het nakomen van afspraken en verplichtingen (w.o. de leerplicht).

Daarom zien wij het als onze primaire taak om onze leerlingen een veilig schoolklimaat te bieden, waarin ze worden gerespecteerd om wie ze zijn en waar ze niet hoeven te vrezen voor agressie en geweld. De school moet allereerst een veilig toevluchtsoord zijn waar het prettig vertoeven is en waar de leerling zich welkom voelt.

In de tweede plaats zien wij het als onze taak om onze deelnemers structuur, ritme en regelmaat te bieden. Elke dag kent een vaste opbouw waarbij theorievakken en praktijkvakken afwisselend worden aangeboden. Een gezamenlijke lunch maakt daar tevens deel van uit.

Die structuur komt niet vanzelf en gaat met vallen en opstaan. Daarom is het belangrijk dat iedereen in de omgeving van de deelnemer (voltallig personeel van school en de begeleiders van het COA) hieraan blijven werken.

Uiteindelijk komen de deelnemers ook naar school om kennis op te doen. Het onderwijsprogramma richt zicht primair op een toekomst in Nederland. Kan ik mij verstaanbaar maken? Hoe ziet mijn toekomst eruit (opleiding en werk)? Wat heb ik daarvoor nodig? Kan ik mezelf redden (voeding en koken, gezondheid, techniek). Kortom: gericht op dromen, durven, denken en doen. Aangezien de leerlingen relatief kort bij ons op school zitten, is er heel veel aandacht voor de Nederlandse taal. Tevens volgen de leerlingen Engels, rekenen, beeldende vorming en sport (w.o. zwemmen en circusactiviteiten). Daarnaast is er ruimte ingeruimd voor praktische zaken zoals gezonde voeding, koken en techniek en hebben leerlingen kennis kunnen maken met het bedrijfsleven en het reguliere onderwijs.

De verworven kennis en vaardigheden worden vastgelegd in een leerlingdossier. Dit dossier is in de loop van 2016 steeds verder doorontwikkeld en sluit inmiddels aan bij het door LOWAN ten behoeve van de bij haar aangesloten scholen ontwikkelde doorstroomb dossier.

Het leerlingdossier heeft als doel zo objectief mogelijk het actuele kennis- en vaardigheidsniveau van de leerling in beeld te brengen zodat de aansluitende school hiermee verder kan en dat dubbelingen worden voorkomen. De deelnemers hebben immers slechts zeer beperkt de tijd om hun schoolcarrière in Nederland te voltooien – deze tijd moet optimaal benut worden.

Professionalisering

De ervaringen die we sinds de oprichting hebben opgedaan hebben geleid tot regelmatige bijstelling, bijsturing en gewijzigde inzichten. Een verdere en continue professionalisering van de docenten bleek cruciaal. In 2016 hebben we de professionalisering vorm en inhoud gegeven in de vorm van scholing, collegiale intervisie en werkconferenties. Daarbij is gefocust op een breed scala van vaardigheden w.o. gedifferentieerd lesgeven, omgaan met heterogene groepen, digitale hulpmiddelen, doe-meer-met-minder, weerbaarheidstrainingen etc.

Een docente volgt momenteel de NT2-docentenopleiding en verzekert zich daarmee van de nieuwste vakinzichten en -technieken. Zij geeft deze inzichten door aan haar vakcollega's middels train-de-trainer sessies.

Tevens is onderzocht of de door ons gebruikte lesmethodes voldoende flexibiliteit en effectiviteit bieden in relatie tot de gewijzigde doelgroep (steeds meer leerlingen die niet eerder scholing volgden). Het aanbod aan passende lesmethodes neemt toe – regelmatig wordt bekeken wat het best aansluit bij de leerlingen van onze EOA school. De methode taalactief is in de achterliggende jaren grondig gemoderniseerd, uitgebreid, geprofessionaliseerd en inmiddels voorzien van een volgsysteem en arrangementensysteem. Dit vormt een mooie aanvulling op de bestaande materialen.

Speciale projecten voor leerlingen

De projecten met de leerlingen hebben deels in het teken gestaan van algemene ontwikkeling zoals het bezoeken van het museum Nemo en het openluchtmuseum. Daarnaast hebben de leerlingen kennis kunnen maken met het bedrijfsleven door bedrijven daadwerkelijk te bezoeken en te ervaren hoe het is om bepaalde werkzaamheden uit te voeren. De leerlingen hebben kennis kunnen maken met een aantal vakken zoals; biologie, muziek en verzorging die op het reguliere ROC gegeven worden. Dit is in samenwerking met ROC Midden Nederland tot stand gekomen. Er is een uitwisseling geweest met het Ichtus College uit Veenendaal waarbij onze leerlingen gezamenlijk met de leerling van het Ichtus in gesprek gingen, sporten en de lunch genoten alles in het teken van het bevorderen van het taalcontact met andere leeftijdsgenootjes. Deze uitwisseling is zo goed bevallen dat dit in 2017 geëffectueerd gaat worden en daar waar mogelijk uitgebreid. Onze leerlingen hebben een actieve bijdrage geleverd bij de COA open dag waarbij zij de bezoekers uitleg gaven over wat zij allemaal op school leren en hoe een schooldag eruit ziet.

Om de leerlingen naast het aanbod van vakken nog een extra dimensie te geven is er besloten om eind 2016 te starten met het geven van circus lessen om eventuele onderliggende psychische en emotionele problematiek hanteerbaar te maken.

Samenwerking

Het onderwijs op de EOA School wordt gegeven in samenwerking met de Capabel Onderwijs Groep. Deze groep levert de bevoegde en bekwame docenten voor de vakken Nederlands, Engels, rekenen en maatschappelijke vorming. Dat zijn vooral docenten die ervaring hebben met inburgeringscursussen. De CVO Groep levert de docenten voor de vakken beeldende vorming en lichamelijke opvoeding.

Waar mogelijk wordt samengewerkt met het COA als het gaat om bijzondere cursussen en trainingen zoals verkeerslessen en zwemlessen.

Ouderparticipatie

Omdat er sprake is van alleenstaande minderjarige vreemdelingen hebben we overleg met de wettelijk vertegenwoordiging, het Nidos en het COA. Elke week vind er verzuimoverleg plaats met zowel het Nidos en het COA. In dit overleg worden de leerlingen besproken die veelvuldig afwezig of regelmatig te laat zijn. Uit dit overleg komt een lijst met leerlingen die door de voogd en of mentor uitgenodigd gaan worden voor een gesprek en gewezen gaan worden op de rechten en plichten van minderjarige in Nederland in relatie tot het onderwijs. Van de gevoerde gesprekken wordt een kort verslag gemaakt met daarin de afspraken die met de leerling gemaakt zijn. Mocht er geen verbetering zichtbaar worden in de schoolgang dan zal de leerling aangemeld worden bij de leerplichtambtenaar. De leerplichtambtenaar nodigt vervolgens de leerling, voogd en of mentor uit voor een gesprek.

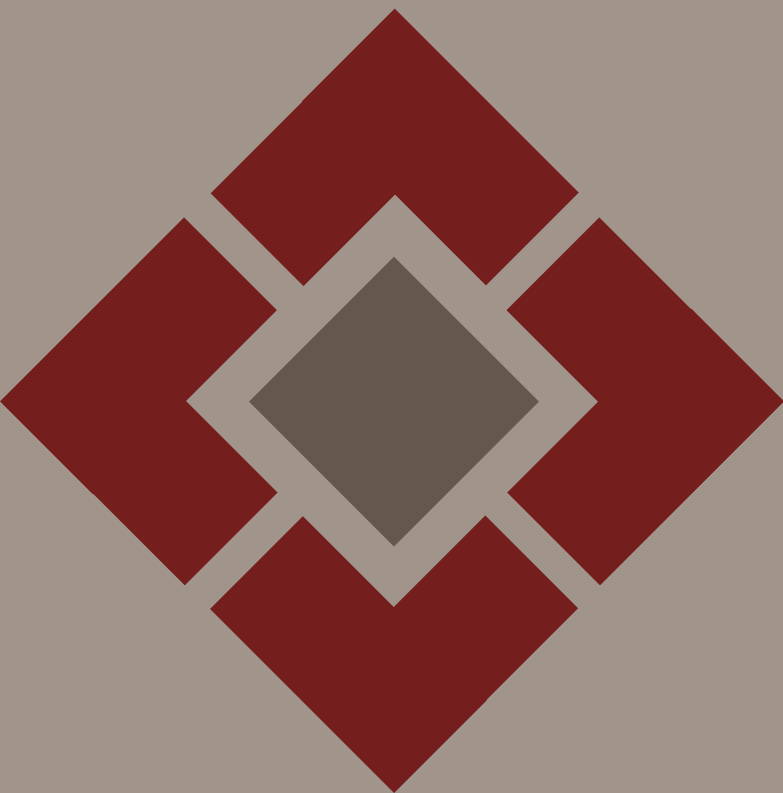
Huisvesting

Gezien de krimp in 2016 van ruim 200 leerlingen begin 2016 naar ongeveer 30 in de zomer en eind 2016 weer 80, hebben we de extra ingerichte leslokalen niet meer in gebruik. Daarnaast zijn we in de loop van 2016 gestopt met het lesgeven in Leersum.

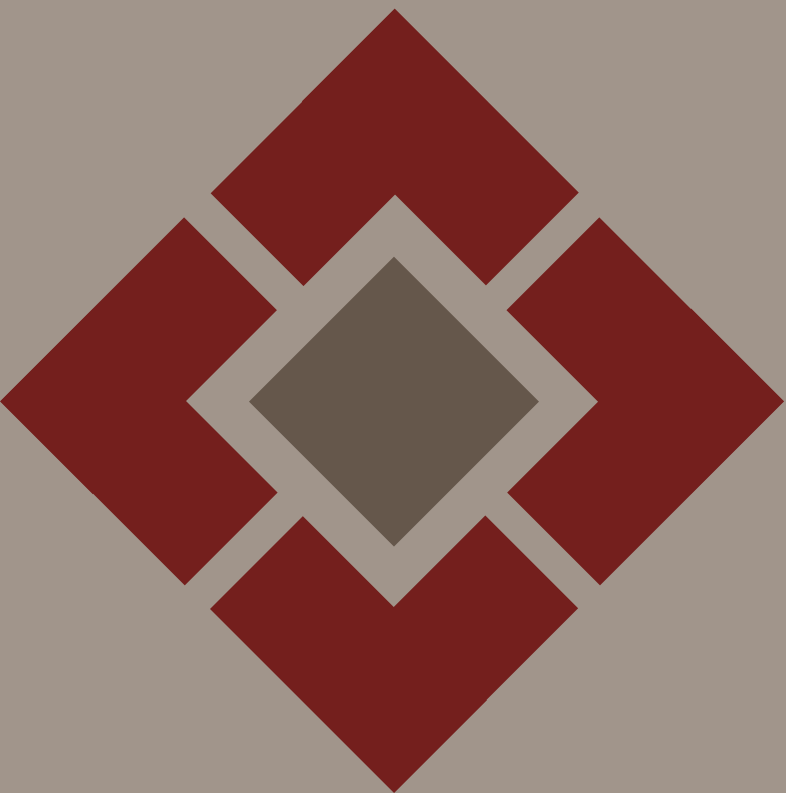
Website: www.eoa-overberg.nl

Wij werken samen met

Samenwerking	Doel van de samenwerking
U-Talent (voorheen Junior College) Universiteit Utrecht	Talentvolle leerlingen met een bètaprofiel al vroeg in contact brengen met de universiteit om via colleges tot een verbetering van de aansluiting tussen vwo en universiteit te komen.
Lokaal bedrijfsleven	Leerlingen van het CCZ in de beroepsgerichte opleidingen Zorg en Techniek en ook leerlingen van het Seyster College lopen stage bij lokale bedrijven zodat een goede aansluiting plaatsvindt tussen onderwijs en lokale arbeidsmarkt.
Maatschappelijke stages	Via bemiddeling van vrijwilligersorganisaties leerlingen in staat stellen hun maatschappelijke stage te volgen, veelal bij non-profit organisaties.
Samenwerking met het MBO Utrecht	1. Leerlingen in het praktijkonderwijs kunnen via de zogenaamde entree-opleiding een niveau 1 of 2 opleiding volgen bij het MBO Utrecht. Een deel van de lessen vindt op de eigen school plaats 2. Leerlingen die 'afstromen' vanuit het vmbo-tl naar vmbo-basis of kaderniveau in 1 jaar een Kaderopleiding volgen en instromen in het mbo. ('Training en Reflectie')
Samenwerkingsverband 26-3	Samen met zorginstellingen, gemeenten en andere schoolbesturen zorgen voor een adequate invoering van de Wet Passend Onderwijs sinds 1 augustus 2014.
Stedelijke vernieuwing Kerckebosch	In samenwerking met basisscholen, woningbouwcorporatie, midden- en kleinbedrijf, gemeente Zeist, zorginstellingen en inwoners van Kerckebosch zorgen voor een goede sociale infrastructuur (MFA, onderwijs en zorg) in de vernieuwde wijk Zeist Oost/Kerckebosch.
Europees Platform en International Baccalaureate Organization	Leerlingen in contact brengen met leeftijdgenoten in andere landen en andere culturen (internationalisering) en het verdiepen van kennis over de Engelse taal.
De 5 gemeenten in de regio Zuidoost Utrecht (Zeist, Bunnik, de Bilt, Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede)	Samenwerking tussen gemeente en scholen op het terrein van: • voorkomen voortijdig schooluitval (VSV) en thuiszitters • invoering Passend Onderwijs door scholen per 1-8-2014 • invoering nieuwe zorgtaken door gemeente per 1-1-2015 • onderwijshuisvesting
COA, Nidos, Capabel Onderwijs Groep en andere partijen in de keten van vluchtelingenopvang	Samenwerking op het terrein van het onderwijs aan minderjarige alleenstaande vluchtelingen in Overberg.

Good Governance

Good governance

Met good governance wil de CVO Groep de onderlinge samenhang waarborgen tussen (be)sturen, beheersen, toezicht houden en verantwoorden. Doel hiervan is om op een effectieve, efficiënte en transparante wijze beleidsdoelstellingen te realiseren. De nieuwe 'Code Goed Onderwijsbestuur in het VO', voor het voortgezet onderwijs uit 2015 vormt het uitgangspunt van ons handelen. Na een onderzoek is gebleken dat wij op twee onderdelen (nog) niet voldeden aan deze code, namelijk het ontbreken van een integriteitcode en aandacht van risicomanagement en fraude -aankpak. In beide is ondertussen voorzien. Over toezicht houden en sturen is eerder reeds verslag gedaan, zodat hier volstaan wordt met de onderdelen 'beheersen' en 'verantwoorden'.

Beheersen en verantwoorden

De CVO Groep kent een planning & control-cyclus. Jaarlijks wordt een begroting opgesteld en een meerjarenprognose voor de vijf jaren daarna. Deze prognose is grotendeels gebaseerd op de te verwachten leerlingenaantallen, maar ook op geplande (grote)uitgaven voor huisvesting en andere investeringen. De begroting wordt periodiek bewaakt met behulp van managementinformatie.

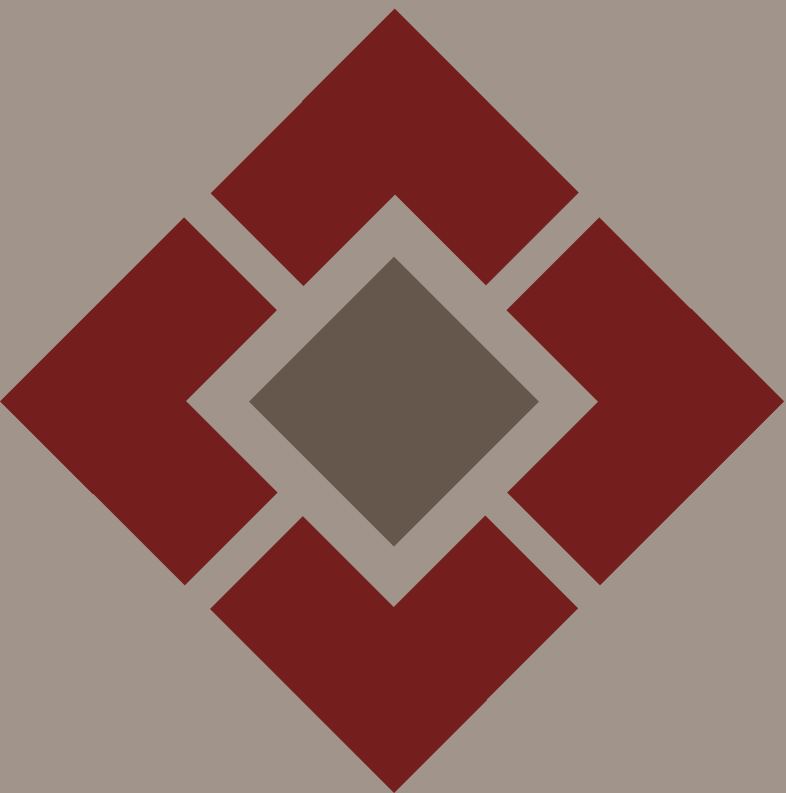
In 2016 is één maal een set van managementinformatie (personeel, onderwijsinhoud en financiën) verschenen. Deze is geagendeerd voor het Gemeenschappelijk Managementteam, de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad, het staf-overleg op het Centraal Bureau en (de auditcommissie van) de Raad van Toezicht.

Daarnaast is elke maand financiële informatie verschenen van de exploitatiere-sultaten van onze scholen (en scholengroep). Vanaf mei 2016 is deze vergezeld gegaan van een prognose ('forecast') over het te verwachten financiële eindresultaat over geheel 2016. Deze overzichten zijn eveneens toegestuurd aan de (auditcommissie van) de Raad van Toezicht, de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad en het Gemeenschappelijk Managementteam.

Tenslotte hebben de rectoren/directeuren elke maand een overzicht gekregen van de actuele personele formatie van hun school (afgezet tegen het bestuursfor-matieplan 2015-2016 van de school) en van het (ziekte)verzuim van hun mede-werkers. De verzuimoverzichten zijn, op het niveau van de scholengroep, ook toegestuurd aan en besproken met de Gemeenschappelijke Medezeggenschaps-raad.

Indien noodzakelijk zijn deze maandoverzichten besproken in de maandelijkse bilaterale gesprekken tussen schoolleider en bestuurder.

Maatschappelijke en politieke ontwikkelingen

Vluchtelingenopvang

Waar het jaar 2015 voor een belangrijk deel in het teken stond van de grote vluchtelingenstromen (die het gevolg waren van vele geweldsincidenten) was 2016 het jaar waarin die stromen aanzienlijk verminderden. Dit werd veroorzaakt door een overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en Turkije waarbij Turkije die opvang voor een belangrijk deel op zich nam. Het gevolg voor onze EOA-school was dat het aantal leerlingen fors daalde. In de loop van 2016 is dit weer licht gestegen en stabiliseerde zich eind 2016 rondom de 80 leerlingen.

Kansenongelijkheid

In het rapport 'de staat van het onderwijs 2014-2015' (verschenen in 2016) constateert de Onderwijsinspectie dat de kansenongelijkheid in het onderwijs oploopt. De laatste jaren nemen de verschillen toe tussen leerlingen met lager en hoger opgeleide ouders. Er is gekeken naar leerlingen met dezelfde intelligentie. De inspectie ziet dat leerlingen met laagopgeleide ouders vaker doorstromen naar een lager onderwijsniveau. Ze krijgen lagere basisschooladviezen en deze worden minder vaak bijgesteld op basis van de eindtoets. Ook in de eerste drie jaar van het voortgezet onderwijs stromen deze leerlingen vaker af. Bovendien gaan ze minder vaak naar het hoger onderwijs dan in eerdere jaren. De Inspectie heeft gekeken naar de oorzaak van deze kansenongelijkheid. Er is niet één oorzaak aan te wijzen. Veel zaken spelen een rol:

- Ouders: Hoogopgeleide ouders zouden meer betrokken zijn bij de schoolloopbaan van hun kinderen. Deze ouders kiezen bewuster en voor betere scholen, gaan met hun kind naar huiswerkklassen en toetstrainingen. Ook krijgen deze kinderen vaker medische indicaties wanneer ze op onderdelen achterblijven.
- Scholen: De Inspectie ziet dat leerlingen eerder op een niveau ingedeeld worden. Dit komt door de afname van brede brugklassen, de afname van dubbele schooladviezen en categoriale scholen.
- Leraren en schoolleiders: Deze hebben meestal onbewust hogere verwachtingen van leerlingen van hoger opgeleide ouders.

Er is geschrokken gereageerd op dit rapport en ondertussen verschijnen allerlei initiatieven en om die kansenongelijkheid te verminderen. De VO-raad stelt bijvoorbeeld voor om twee jaar na het basisschooladvies een nieuw advies op te stellen binnen het voortgezet onderwijs om te bepalen wat het vervolg voor die leerling moet zijn.

Uiteraard speelt die kansenongelijkheid ook binnen de CVO Groep. Deze kan alleen door landelijke wet- en regelgeving worden verminderd. Als CVO Groep proberen we wel om leerlingen van ouders met een 'kleine beurs' volop deel te laten deelnemen aan het schoolprogramma en waar nodig uit eigen middelen te voorzien van bijvoorbeeld een iPad of soortgelijk apparaat.

Leerlingenkrimp

In de regio Zuidoost Utrecht zal de komende jaren een krimp van het aantal basisschoolleerlingen plaats gaan vinden, en dat 'raakt' natuurlijk de CVO Groep. Ook wij moeten rekening houden met minder leerlingen, minder inkomsten en dus ook verlies van werkgelegenheid.

Via onze meerjarenbegroting brengen wij de krimp in beeld en geven we aan welke maatregelen genomen moeten worden. Krimp is een gegeven, daar kun je je niet tegen verzetten. Wel is het van belang binnen die krimpende aantallen leerlingen het (huidige) marktaandeel te behouden en waar mogelijk te vergroten.

Financiën

Het jaar 2016 is opnieuw met een positief resultaat (€ 2.202.361) afgesloten. De vastgestelde begroting 2016 was een sluitende begroting. Een groot deel van het verschil tussen realisatie en begroting wordt verklaard doordat er in 2016 voor de asielzoekersschool zowel sprake is van maatwerkbekostiging als van reguliere bekostiging.

Door het positieve resultaat verbetert de vermogenspositie van de CVO Groep. Met deze verbeterde vermogenspositie kan de CVO Groep onverwachte tegenvallers opvangen.

Kerncijfers

De belangrijkste cijfers en kengetallen zijn opgenomen in onderstaande tabel. Het gaat hier steeds om de cijfers uit de geconsolideerde jaarrekening. Voor de current ratio is uitgegaan van de enkelvoudige jaarrekening, vanwege de rekening-courantverhouding.

Kengetallen geconsolideerde jaarrekening		2016	2015	onder-grens	boven-grens
Vermogensbeheer	Weerstandsvermogen (kengetal inspectie)	27,2%	23,7%	5%	geen
	Toelichting: in hoeverre er middelen aanwezig zijn om risico's op te vangen				
	Berekening: eigen vermogen/totale baten (inclusief rentebaten)				
	Huisvestingsratio (kengetal inspectie)	7,1%	34,5%	geen	10%
	Toelichting: in hoeverre er sprake is van onder- of overbesteding aan huisvesting				
	Berekening: (huisvestingslasten + afschr. gebouwen en terreinen)/totale baten				
	Solvabiliteit 1 (kengetal inspectie)	52,2%	51,7%	30%	geen
	Toelichting: in hoeverre fin.verplichtingen op de lange termijn kunnen worden voldaan				
	Berekening: eigen vermogen/balanstotaal				
	Solvabiliteit 2 (kengetal inspectie)	64,9%	65,3%	30%	geen
	Toelichting: in hoeverre fin.verplichtingen op de lange termijn kunnen worden voldaan				
	Berekening: eigen vermogen incl.voorzieningen/balanstotaal				

Kengetallen geconsolideerde jaarrekening		2016	2015	onder-grens	boven-grens
	Rentabiliteit (kengetal inspectie)	5,2%	5,0%	0%	geen
	Toelichting: in hoeverre er sprake is van onder- of over rentabiliteit (winst)				
	Berekening: exploitatieresultaat/totale baten				
	Current ratio (kengetal inspectie)	1,99	1,69	0,75%	geen
	Toelichting: in hoeverre er sprake is van onder- of over liquiditeit				
	Berekening: vlottende activa/kortlopende schulden				

BATEN	2016 EUR	Begroot 2016 EUR	2015 EUR
3.1 Rijksbijdragen	38.030.429	37.678.511	34.054.588
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	525.492	203.493	195.821
3.3 Lesgelden	62.026	27.378	34.111
3.5 Overige baten	2.291.199	1.942.017	3.595.491
TOTAAL BATEN	40.909.146	39.851.398	37.880.011

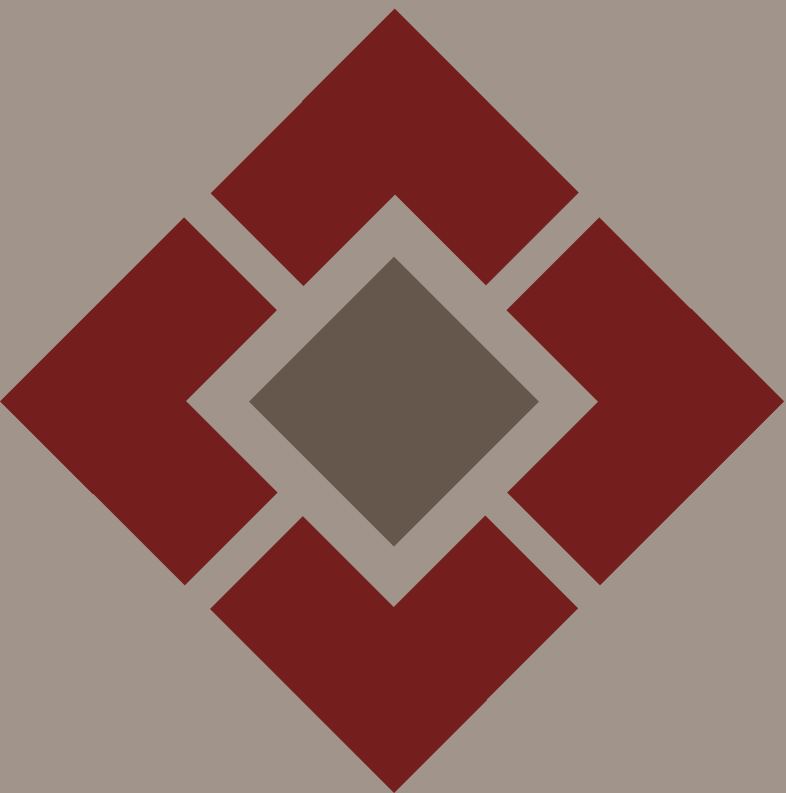
TOTAAL BATEN

LASTEN			
4.1 Personeelslasten	30.189.909	31.229.502	27.982.143
4.2 Afschrijvingen	1.571.840	1.645.541	1.610.336
4.3 Huisvestingslasten	2.414.325	2.463.750	2.161.268
4.4 Overige lasten	4.618.008	4.541.606	4.285.236
TOTAAL LASTEN	38.794.082	39.880.399	36.038.983

TOTAAL LASTEN

SALDO BATEN EN LASTEN	2.115.064	-29.000	1.841.028
5. Financiële baten en lasten	31.360	29.000	43.164
Resultaat	2.146.424	0	1.884.192
6. Belastingen	0	0	0
7. Resultaat deelnemingen	0	0	0
Resultaat na belastingen	2.146.424	0	1.884.192
8. Aandeel derden in resultaat	0	0	0
Nettoresultaat	2.146.424	0	1.884.192
9. Buitengewoon resultaat	0	0	0
TOTAAL RESULTAAT	2.146.424	0	1.884.192

Toekomstige ontwikkelingen

Passend Onderwijs

Op 1 augustus 2014 is de Wet Passend Onderwijs van kracht geworden. Deze wet heeft als doel goed onderwijs te bieden aan alle leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs. En specifiek aan leerlingen met een bepaalde zorgvraag. Met als neven doelstelling om de instroom in het voortgezet onderwijs zoveel mogelijk te beperken en kinderen hun schoolcarrière bij voorkeur in het reguliere onderwijs te laten volgen.

Nederland is hiervoor ingedeeld in 75 zogenaamde 'samenwerkingsverbanden VO' en een van die verbanden is Zuidoost Utrecht. Dat omvat het gebied van de gemeenten Wijk bij Duurstede, Bunnik, Utrechtse Heuvelrug, de Bilt en Zeist. Alle scholen (en besturen) voor voortgezet onderwijs (VO) en voortgezet speciaal onderwijs (VSO) in dat gebied zijn lid van het Samenwerkingsverband VO Zuidoost Utrecht, en dus ook de scholen van de CVO Groep.

Het verband heeft de juridische vorm van een vereniging met een bestuur en een Algemene Ledenvergadering (ALV). Namens de CVO Groep is S. Poels (bestuurder) lid van het bestuur, de heer P. van Dijen (bestuurssecretaris) is lid van de ALV. De ALV fungeert, in het kader van goed bestuur, mede als toezichthouder voor het bestuur.

Het Samenwerkingsverband heeft gekozen voor het zogenaamde schoolmodel. Dit betekent dat geldstromen die van de Rijksoverheid komen niet naar het Samenwerkingsverband gaan maar (via het Samenwerkingsverband) naar de afzonderlijke scholen en schoolbesturen, met aftrek van een aantal centrale kosten zoals die van de directeur en de huisvesting van het Samenwerkingsverband. De scholen krijgen hierdoor veel meer financiële middelen voor zorgleerlingen dan voorheen. Maar ze hebben nu ook veel meer taken en bevoegdheden. Op basis van hun School Ondersteunings Profiel (SOP) kan men de aangemelde leerlingen al dan niet de zorg bieden die men nodig heeft. Zo niet dan is de school verplicht een andere school te zoeken die dat wel kan (zorgplicht).

Tot dusverre is er twee maal een formeel bezoek geweest van de Onderwijsinspectie en er is geconstateerd dat het Samenwerkingsverband voldoet aan de formele vereisten van de wet en van relevante regelgeving. Een formeel kwaliteitsonderzoek heeft nog niet plaats gevonden.

Het Samenwerkingsverband heeft eind 2016 voor de tweede keer eigen evaluatie gehouden over 'twee jaar passend onderwijs'. Er is geconcludeerd dat het momenteel redelijk goed verloopt maar dat het na twee jaar (veel) te vroeg is om harde conclusies te trekken. Het gaat om een enorme stelselwijziging waar qua invoering meer tijd voor nodig is.

Wat hierbij extra complicerend is dat de taken op het terrein van de jeugdzorg (voor het onderwijs zeer relevant) sinds 1 januari 2015 niet meer door de provincie maar door de gemeenten worden uitgevoerd. Voor de gemeente een minstens zo complex traject als de invoering van passend onderwijs voor het onderwijs. Maar de scholen voor VO zijn niet gebonden aan gemeenten maar werken regionaal.

En leerlingen gaan soms in een andere gemeente naar school dan waar ze wonen. Dat leidt voor het onderwijs soms tot een ingewikkelde zoektocht naar het juiste loket voor jeugdzorg. Samen met de wethouders jeugdzorg van de betrokken gemeenten wordt hier in het OOGO (op overeenstemming gericht overleg) over gesproken en getracht tot oplossingen te komen.

Thuiszitters

Steeds belangrijker (ook in de ogen van de Inspectie) is de minimalisering van het aantal thuiszittende leerlingen, de zogenaamde 'thuiszitters'.

Het zogenaamde 'Thuiszitterspact' van juni 2016 (mede ondertekend door de VO-raad) geeft het volgende aan:

"Wij verbinden ons aan de ambitie dat in 2020 geen enkel kind langer dan drie maanden thuiszit zonder passend aanbod van onderwijs en/of zorg".

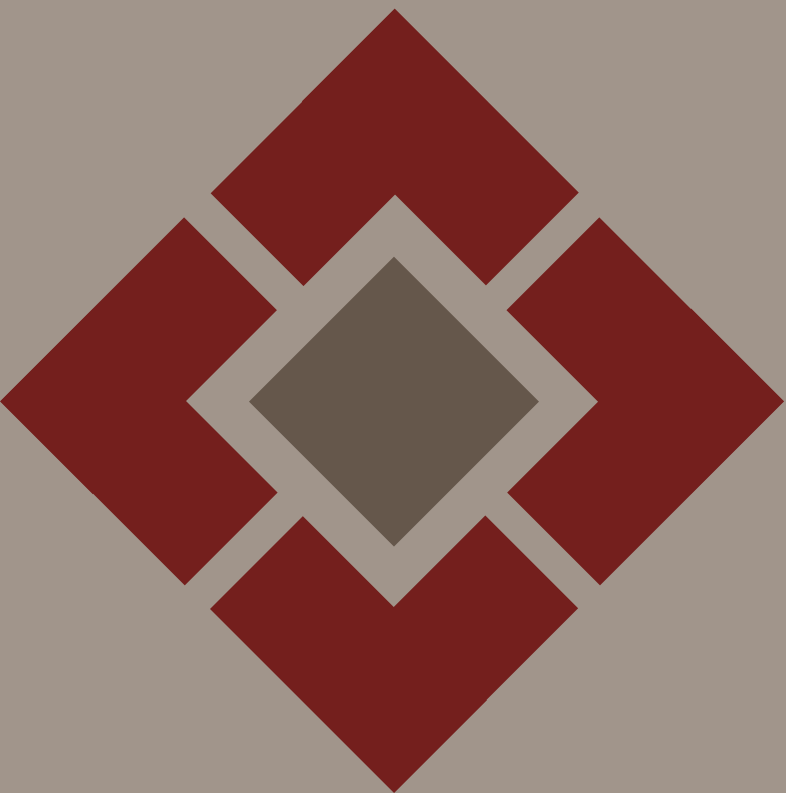
Hoewel het aantal hiervan binnen de CVO Groep beperkt is (gemiddeld 10 per periode, op 4485 leerlingen, dus 0,25 %) moet ons streven zijn dit aantal inderdaad tot nul te reduceren, wetend dat dit nooit helemaal haalbaar zal zijn. Want er zijn nu eenmaal kinderen waarvan de complexiteit zo groot is dat plaatsing in het regulier (of zelfs speciaal) onderwijs niet mogelijk is.

De CVO Groep is van mening dat de aandacht voor thuiszitters groter is dan ooit en voelt zich niet aangesproken door de landelijke verhalen waarin de VO-scholen worden gekenschetst als risicomijdende organisaties. Dat is een miskenning van de complexiteit van dit onderwerp.

De bestuurder krijgt periodiek lijsten van de directeur van het Samenwerkingsverband met leerlingen die door de leerplichtambtenaren als thuiszitters worden gedefinieerd. De bestuurder vraagt vervolgens aan de rectoren wat de stand van zaken en de te verwachten actie is en koppelt dit terug naar het Samenwerkingsverband.

In 2017 zal in de oude conciërgewoning van Revius Doorn een zogenaamde 'thuiszittersvoorziening' worden gerealiseerd met als doel leerlingen uit de regio die thuis zitten of dreigen thuiszitter te worden op te vangen en langzaam (weer) naar school te begeleiden.

Het jaar 2016 is voor de CVO Groep een goed jaar geweest. Het onderwijs op de scholen is in beweging en op een weloverwogen wijze worden vernieuwingen ingevoerd, projecten opgezet en samenwerking met andere scholen en partijen gezocht. Op het gebied van huisvesting is veel gerealiseerd of in gang gezet. Dit alles om het onderwijs aan onze leerlingen verder te verbeteren.

De doelen omtrent kwalitatief goed onderwijs en goed werkgeverschap hebben in 2016 nog meer vorm gekregen. Er zijn stappen gezet waar in 2017 op verder gebouwd kan worden.

Kijkend naar de financiën staat de CVO Groep er gezond voor en kunnen in de komende jaren geplande investeringen ook uitgevoerd worden.

De CVO Groep ziet de toekomst met vertrouwen tegemoet.

